

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike.
 Inzerati: do 9 petih vrst 1 D, od 10—15 petih vrst 1 D 50 p, večji inzerati petih vrst 2 D; notice, poslano, izjave, reklame, prekladi petih vrst 3 D; poroke, zaroke velikost 15 vrst 30 D; ženitne ponudbe beseda 75 o. Popust le pri naročilih od 11 objav naprej. — Inzeratni davek posebej.
 Vprašanjem glede inzeratov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravišništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knaflcova
 ulica št. 5, prilčno. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflcova ulica št. 5, I. nadstropje
 Telefon št. 34.
 Dopolne sprejema in oddajanja in zbiranja frankovane.
 Rokopisov se na vrača.

Poslovna številka:
 v Jugoslaviji vse dni po Din 1—
 v inozemstvu navadno dni Din 1, nedelje Din 1-25
 Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:		V Jugoslaviji		V inozemstvu	
		v Ljubljani		po pošti	
12 mesecev	...	Din 120—	Din 144—	Din 216—	...
6	...	60—	72—	108—	...
3	...	30—	36—	54—	...
1	...	10—	12—	18—	...

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.
 Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnini velno po nakazilu
 Na samo pismena naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Okrnjena samouprava.

II.

In sedaj prehajamo k onemu vprašanju, ki so mu pravzaprav namenjene te vrstice. — Člen 32. uredbe o poslovnem redu namreč določa:

»Zoper upravne akte občinskih oblastev, ki v prenešenem ali v svojem področju kršijo pravice ali ne posredne osebnosti interese poenindenev, je po členu 18. zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih dopustna pritožba na nadrejeno državno upravno oblastvo. Zoper njegovo odločbo se sme vložiti tožba pri onem upravnem sodišču, v čigar krajeno pristojnost spada dotično upravno oblastvo.«

Osnovno načelo, ki ga uveljavlja člen 18. zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih, da je namreč dopustna pritožba samo na eno višje upravno oblastvo, je recipirano tudi v členu 32. uredbe o poslovnem redu, kar seveda mora biti. Novum, ki ga uveljavlja navedeni član vsaj za Slovenijo, pa je, da podreja občine tudi v njih lastnem (avtonomnem) področju neposredno državnim oblastvom! Pritožba zoper odločbo županstva, oziroma mestnega magistrata in stvareh lastnega področja po tej določbi torej ne gre na občinski svet, marveč na nadrejeno državno upravno oblastvo. — Odslej torej občinski sveti ne bodo več pritožbene instance zoper odločbo županstva in stvareh lastnega področja občine, marveč — državna upravna oblastva! — O pritožbah radi stavbnih dovolitev potemtakem n. pr. odslej ne bodo več odločali občinski sveti, ampak okrajna glavarstva, oziroma v Ljubljani pokrajinska uprava! S tem so v stvareh lastnega področja občinski zastopi povsem izločeni kot pritožbene instance zoper odločbo županstva (mestnega magistrata) in bodo o pritožbah zoper odločbo županstva (mestnega magistrata) razsojala državna upravna oblastva. — Samouprava občin je postala vsled tega skrajno iluzorna. Za Slovenijo pomenja ta uredba celo poslabšanje onega stanja, kakršno je bilo za avstrijskega gospodarstva, katero samoupravi občin iz lahko umljivih razlogov ni bilo posebno naklonjeno.

V avstrijskih časih so bile naše občine v lastnem področju dejanski samoupravni, kajti v teh stvareh so

odločale same brez vmešavanja državne uprave, ki ji je bilo poverjeno zgolj samo nadzorstvo nad občinami v tem pravcu, da so občine postopale po ustavi in zakonu. — Takemu nadzorstvu se nobena država ne more odreči, ker je tudi samouprava del javne uprave in se mora vsa uprava brez razlike vršiti po zakonih in kakor to zahtevalo višji državni in javni interesi. — To pa, kar je napravila uredba o poslovnem redu s svojo nesrečno določbo v členu 32. z našo samoupravo, je nekaj. Čemu se mora tudi najimrnejši človek — ču diti. Ali moremo sploh še govoriti o samoupravi občin, ako občinska upravna oblastva niti v stvareh lastnega področja ne morejo več sama odločevati, marveč je prvostopno občinsko oblastvo (županstvo, mestni magistrat) ob popolni izločbi višjega občinskega oblastva (občinski svet) neposredno podrejen državnemu upravnemu oblastvu? Ali ni to karikatura samouprave, ako se občinski sveti enostavno izločijo ter se županstva odtegnjejo vplivu in ingerenci od ljudstva izvoljenih občinskih odborov? Ako se županstva, oziroma mestni magistrati, neposredno podreduje judikaturi državnih upravnih oblastev in stvareh, ki spadajo v takozvano prenešeno področje občine, je to brez dvoma v redu, kajti v tem primeru gre za stvari, ki jih je država sama poverila občinam in ki jim jih lahko vsak čas zopet odvzame. Drugeče pa je z agendami, ki tvorijo takozvano lastno področje občine. — Te agende so pravo torišče samouprave občin — in glede teh agend mora biti odločanje prepuščeno organom občin. — Bistvo samo uprave je, da upravljaio določne korporacije izvestne agende same po svojih lastnih organih — seveda v okviru ustave in veljajočih zakonov. — Ako hočemo imeti pravo samoupravo tudi pri občinah, ji moramo priznati pravico, da sme v svojem področju svoje agende upravljati po svojih lastnih organih. Dosledno moramo zahtevati, da mora biti prepuščena uprava in ž njo zvezana judikatura glede agend lastnega področja samoupravnim organom občine, to se pravi legalnim občinskim upravnim oblastvom.

Samoupravo, kakoršno ustvarja uredba o poslovnem redu pri državnem svetu in upravnih sodiščih s svojo določbo v členu 32. naše občine ne morejo in ne smejo sprejeti odklanjati na to mora sploh vsak, kdor le odkrit pristaš in zagovornik občinske samouprave.

Vsiljuje pa se nam nehote še drugo vprašanje, ki mora v prvi vrsti zanimati pravnikarja, to je vprašanje, če li večkrat omenjena določba člena 32. uredbe o poslovnem redu sploh zakonita, to je: ali ima zakonito podstavo.

Pri natančnejšem pretresanju teza vprašanja bomo prišli brez dvoma do zaključka, da temu ni tako. — Upoštevati moramo predvsem, da imamo v Sloveniji razne zakone, ki uravnavajo samoupravo občin, oziroma, ki uravnavajo upravni postopek o stvareh, ki spadajo v lastno področje občin. — Taki zakoni so n. pr. občinski redi, stavbni redi in razni drugi zakonski predpisi. — Vsi ti različni zakoni določajo med drugim, da razsoja v stvareh lastnega področja občine v prvi stopnji županstvo (mestni magistrat), v drugi stopnji kot prizivno oblastvo občinski svet in v tretji in zadnji stopnji bivši deželni odbor. — Na mesto deželnih odborov je stopila po prevratu deželna vlada, oziroma sedanja pokrajinska uprava. — Da je bila določitev državne uprave kot tretja instanca mišljena samo kot provizorič do ustavne ureditve nove države, je izven vsakega dvoma. — To potrjuje posebej tudi točka 7. prehodnih odredb zakona o oblastni in sreski samoupravi, ki zopet odvzema državni upravi nadzor in disciplinarno gospodarstvo nad občinami ter ga poverja ustreznim organom oblastne samouprave.

Stoji torej, da je v Sloveniji upravni postopek v stvareh lastnega področja občin urejen z zakoni. Za pravnikarja ne more biti niti trenutek dvoma, da se more zakon izpremeniti le z zakonom. — Samo z zakonom se more torej v Sloveniji izpremeniti upravni postopek, oziroma se morelo izpremeniti upravne instance, ki naj odločajo o stvareh lastnega področja občine.

Ali pa se je to v našem primeru zgodilo? Odgovor na to vprašanje je: ne! Zakon o državnem svetu in upravnih sodiščih je pač v členu 18. izpremenil na splošno upravni postopek v toliko, da ga je skrajšal za

eno instanco, nikakor pa ni izpremenil kategorije onih upravnih oblastev, ki so doslej odločale in ki naj tudi še znanore odločajo o upravnih stvareh. Omenjeni zakon določa v členu 16. izrečno, da se smatrajo za upravna oblastva tudi samoupravna oblastva. — Zakon priznava torej izrečno tudi samoupravna oblastva.

— Že s tem je ugotovljeno, da zakon ni namerjal prikršiti samoupravnih oblastev, marveč da jih je hotel pridržati v dosedanjih funkcijah. Spriče teza pravnega položaja je jasno, da morajo kot pritožne instance v stvareh lastnega področja občine tudi po zakonu o državnem svetu in upravnih sodiščih še nadalje ostati občinska samoupravna oblastva.

Uredbo o poslovnem redu pri državnem svetu in upravnih sodiščih je izdal ministrski svet na predlog ministrstva pravde na podstavi člena 47. zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih. Ta člen namreč določa, da se bodo natančneje odredbe o notranji ureditvi državnega sveta in upravnih sodišč, o njih potrebnem osebiu, o postopku, kakor tudi o nagradah odvetnikom, predpisale s kraljevo uredbo. Člen 47. govori o kraljevi uredbi. — Kaj je mišljeno s tem izrazom, ni prav jasno, kajti naša ustava kraljevi uredbi sploh ne pozna, izvenredni primer, ki ga naveda člen 119. ustave (formiranje vojaških enot!).

Nobenega dvoma na ni, da kraljeva uredba ni zakon in da se morajo radi tega tudi na preie omenjeno takozvano kraljevo uredbo uporabljati določila člena 94. ustave. Uredba o poslovnem redu pri državnem svetu in upravnih sodiščih potemtakem ni nič drugega, nego uredba, kakoršno ima v mislih člen 94. ustave. Take uredbe ne smejo nasprotovati ne ustavi, ne zakonu, zaradi katerega uporabo so izdane, na tudi ne smejo biti v nasprotju z zakonit opooblastitvijo, na katere podstavi so predpisane.

Ugotovili smo, da zakon o državnem svetu in upravnih sodiščih sam ni ničesar določil, kar bi uravničevalo domnevo, da se naj izpremenil način upravnega postopka v pogledu za razsojo poklicanih oblastev. — Zakon sam torej v tem oziru ni izpremenil dotlej v Sloveniji veljajočih zakonov. — Uredba o poslovnem redu bi smela torej te naše zakone izpremeniti le, če bi jo bil zakon o državnem svetu

in upravnih sodiščih zato izrečno ali vsaj implicitno pooblastil. Teza pooblastila pa v celem zakonu ne najdemo. Člen 47. določa pač, da se bodo s kraljevo uredbo predpisale natančneje odredbe o notranji ureditvi državnega sveta in upravnih sodišč, o njih potrebnem osebiu, potem o postopku (mišljen je tu postopek pred državnim svetom in upravnimi sodišči) ter o nagradah odvetnikom, nikjer pa ne najdemo pooblastitve, da bi se smeli z uredbo izpremeniti zakoni, ki uravnavajo v posameznih pokrajinskih postopkih pri upravnih oblastvih. Najmanj na vsebute citirani člen pooblastilo, da bi se smela z uredbo kršiti ali zmanjšati z ustavo zajamčena samouprava občine. Uredba o poslovnem redu je šla torej preko zakonite pooblastitve. — Grafični člen 32. te uredbe pa je brez dvoma tudi v direktnem nasprotju z ustavo samo, kajti člen 96. ustave določa izrečno, da oskrbujejo samoupravne pooblastitve organi na določilih zakona. Člen 96. ustave izključuje popolnoma precizno, da bi se smelo odvzeti odločanje glede samoupravnih poslov organom občine ter poveriti državnim upravnim oblastvom. Izvzet je le primer, ki ga naveda zadnji odstavek tega člena, če namreč občine radi nedostatkov sredstev ne morejo izvrševati svojih poslov. Določba člena 32. večkrat omenjene uredbe, da gre pritožba zoper upravne akte občinskih oblastev in stvareh lastnega področja občine na nadrejeno državno upravno oblastvo, je torej protustavna in nezakonita. Zaradi tega se mora ta določba brez pogoja razveljaviti.

Stvar je zelo ruina, kajti uredba o poslovnem redu je stopila v veljavo z dnem, ko se je razglasila v »Službenih Novinah«. Za upravna oblastva je ta uredba obvezna in se morajo po njej ravnavati, nalsi je tudi nezakonita, kajti upravna oblastva nimajo pravice pretresati zakonitost pravilno objavljenih uredb. — To pravico imajo samo sodišča. — Da se izognemo zmešnjavam in nepotrebnemu viharju, ki ga mora z uredbo zagrešena okrnitev naše samouprave po vsej pravici zbuditi, je vsekakor potrebno, da se člen 32. uredbe brez odloka izpremeni ter spravi v sklad z ustavo, z veljajočimi zakoni in na z institucijo občinske samouprave.

Prof. Ernest Denis:

Balkanska vojna.

To vprašanje je bilo dano od začetka XIX. stoletja: ako ne sprejme Srbija pokroviteljstva Habsburgovcev, jo bodo uničili. Priblizoval se je konec krize.

Belgradski kabinet je dobil svarilo od svojega nasprotnika. Dunajski vojaški časopis, katerega uradne zveze so bile znane, je pisal 5. novembra l. 1908.: »Zamudili smo sijajno priložnost. Ko so se naši monitorji približali glavnemu mestu (Beogradu), imeli smo ga zavzeti. Srbi na vojno niso bili pripravljeni in bi bili hitro premagani. Glavni štab je zakrivil neopustno napako s tem, da ni segel takoj po najskrajnejših sredstvih. Boj s Srbijo in Crno goro je neizogiben. Čim dalje ga odlagamo, tem dražje ga bomo plačali. Drugi časopisi so k temu pritrjevali in pozivali na popolno uničenje nezvestega jugoslovenskega plemena.

Z ozirom na pretečo nevarnost je srbska vlada popolnoma izvršila svojo dolžnost. Pred vsem je gledala na to, da bi svojim nasprotnikom ne dala nikakega povoda proti sebi. Kriza l. 1909. ji je omogočila, da je natančno spoznala značaj in silo simpatij, na ka-

tere se je mogla zanašati. Vedela je, da si niti Francija, niti Rusija, posebno pa Anglija ne žele posuditi in da bi ne bile zadovoljne, da bi proti svoji volji bile zapletene v boj, ki bi vso Evropo pokrnil z razvalinami.

Ko bi ta boj v kljub temu nastal — in belgrajska vlada je vedela, da je ta boj neizogiben, ker se ne bo niti Avstrija niti Nemčija zadovoljila s sedanjim stanjem — je bilo treba sprejeti boj v najmanj neugodnih okoliščinah. Javno mnenje v srbski kraljevini je bilo dobro poučeno o nastopih na Ballhausplatzu (palača bivšega avstr. zun. ministrstva) ob raznih slučajih, ki so sledili po l. 1909. Tudi najbolj razdušni in skeptični ljudje so posvečali svojo pozornost, ko so slišali besede: pazite se! — ki jih je nerodno izgovorila avstrijska diplomacija. Vsak je zbiral svoje sile, napenjal svoje mišice: narod je bil pripravljen na najtežji boj. V grozni zmoti, ki ima svoj izvor v grobem materialističnem nazoru današnjih Nemcev o vojni, so ti teoretični naglega napada dali svojim sovražnikom, ki so jih hoteli presenetiti, časa, da bi opustili misel skrajne odločitve in da bi sklenili nekako svojo zvezo s smrtjo.

Srbsko ministrstvo, ki si je bilo v svesti gotove in enodušne podpore srbskega naroda, je dokončalo organi-

zacija srbske armade, spopolnilo je svoje priprave in je skušalo pridobiti zaveznikov. V slučaju, da bi Avstrija odločila svoje namene, je bilo neizogibno treba iskati nadomestila za izgubljene nade in držati narod pri polni sili. Neodvisnost kraljevine je bila zelo negotova, dokler je šla zveza z zapadno Evropo samo preko Donave in čez Solun. Naraven dostop do Jadranskega morja je bil neizogibna potreba za razvoj države in za končno politično osvoboditev. Srbski načrti glede te zahteve so bili tako naravnani in sami po sebi razumljivi, da bi jih bili gotovo odobraval Anglija in Francija in da bi jih bila Rusija podpirala. Sicer pa je propad Turčije pospešila mladoturška revolucija in katastrofa je bila blizu. Usodna ura je odbila! Vlada kralja Petra ni storila ničesar, da bi pospešila odločitev, in je — ne brez skrbi — gledala, kako se približuje. Toda nekateri srbski državniki so poslušali predavanja na naši (francoski) visoki politični šoli in so se gotovo spominjali na stavek, ki ga je rad navajal Albert Sorel pri Richelleu, namreč stavek o »velikih gospodarjih, ki znajo izdati o pravem času denar, če so ga prej še tako skrbno zbirali, da se tako izognejo še večji izgubi.« Od Kosova je Srbija zbirala zaklade junaštva in zaupanja. Porabila jih je modro v balkanski vojni.

(Macedonija in Albanija. — Balkanska zveza. — Poraz Turčije. — Kumanovo in Bitoli. — Jadransko morje. — Londonska pogodba (1913). — Prelom z Bolgarijo. — Bregalnica. — Bukareški mir.)

Srbija je bila vsled novih dogodkov dobro poučena o namenih Avstrije; spoznala je veliko sovraštvo svojega sosedu iz nizkotnega postopanja, ki se ga niso sramovali gospodje na dunajskem Ballplatzu. Njeno vprašanje je bilo vprašanje vseh Slovanov sploh in njena zadeva je stala v ospredju vseh balkanskih narodov, kajti njen poraz bi bil le uvod skupnega propada vseh drugih. Bilo je torej naravno, da se je skušala z njimi zblizati in radikalno ministrstvo je od prvega početka postavilo na svoj program tesno zvezo s sosednimi državami. Žalibog, da je bil njegov poziv sprejet zelo neodločno in ne-neiskreno.

Bolgarski narod, ki živi od Rodopske gor do Donave, je narod krepkih varčnih, dobičakeljnih, in trpljenju in delu utrjenih kmetov. Ti ljudje so trezni, ukaželjni in vztrajni — zato so izborni vojski in najboljši delavci. Instiktivno ljubijo red in se zavedajo svojih dolžnosti: radi se pokore disciplini in nikjer ni bilo bolj lahko ustanoviti modern države. Naj govore karkoli sla-

vopevci Ferdinanda Kobarskega — mnogo jih je in večinoma imajo vzrok dovolj, da mu pojejo hvalo — ako je nova kneževina bolgarska hitreje in mirneje preživljala svojo mladost, nego Grška in Srbija, je to pred vsem zasluga naravnega značaja bolgarskega prebivalstva, ki brez godrnjanja prenaša vsako upravo, samo da se mu odvzame preveč letne žetve.

Bolgari nimajo velike domišljije in se ne love za iluzijami. Stara bolgarska literatura je bila zelo bogata, toda rodila ni niti enega pesnika in njihovim narodnim pevcem je junak samo kraljevič Marko, ki so ga vzeli od Srbov. Misli tega naroda se sučejo okoli dveh zelo priprostitih predmetov: okoli sovraštva do Turkov in Grkov, ki so jih tekom stoletij grozno zatirali, in okoli ljubezni do Rusije, s katero so iste vere, ki jih je podpirala v dolgem njihovem trpljenju in jih je osvobodila s velikimi žrtvami. Poleg teh dveh življenjskih čustev nosi ta narod neke globoke v srcu nejasen čut slovenske vzajemnosti in nerazločno naklonjenost do Srbov, ki so prešli isto pot težkih skušnj in se morejo z njimi dosti lahko razumeti, ker sta si oba jezika zelo podobna.

(Dalje prihodnjik)

Politične vesti.

= Iz demokratskega kluba. Demokratski klub bi moral imeti sejo v soboto. Ker pa ni došlo zadostno število poslancev, je bila ta seja odgojena do 20. t. m. Na dnevnem redu te seje bi naj bilo poročilo posl. Pavla Angličiča o pogajanjih z Radičem. V zvezi s tem vprašanjem bi imel klub zavzeti stališče napram akciji na zagrebškem kongresu. V parlamentarnih krogih zatrjujejo, da se bo v demokratskem klubu takoj pojavil spor med Davidovičevim in Pribežičevim skupino, čim bo prišlo do razprave o hrvatskem vprašanju, zato prevladuje v klubu tendenca, da bi se razprava o tem vprašanju čim najdlje odložila. Na sobotni seji bi se imeli tudi določiti oni poslanci, ki se udeležijo kumanovskih svečanosti in poseta v Pragi. Ker se seja ni mogla vršiti, je predsedstvo odločilo, da se naj poslanci javijo pri tajništvu in tam sporoče, ali se udeležijo kumanovske proslave ali ekskurzije v Prago.

= Iz radikalnega kluba. Napovedana seja radikalnega kluba se v soboto ni vršila, ker je bil Pašič zaposlen z nujnimi opravki. Kakor se čuje iz poslušanih krogov, se bo radikalni klub bavil pred vsem z vprašanjem, zakaj se vedno bolj širi med narodom nezadovoljnost zaradi slabe uprave. V klubu je močna struja, ki zahteva, da se postavi vlada pod močnejšo parlamentarno kontrolo, ki se naj izroči posebnim parlamentarnim kontrolnim odborom.

= Mobilizacija jugoslovenskih četnikov. Kakor smo že včeraj poročali, je bila proglašena mobilizacija četnikov. O tej stvari poroča »Politika«: »Oblastni odbor organizacije jugoslovenskih nacionalistov v Beogradu je imel v soboto izredno sejo v prisotnosti vseh svojih članov kakor tudi pooblaščenih delegatov centralnega odbora v Splitu, oblastnih odborov v Novem Sadu in Osijeku kakor tudi delegatov Udruga srbskih četnikov. Ko so vsestransko preučevali notranjo in zunanjo situacijo naše kraljevine, so sklenili: Objavljajo se mobilizacija vseh jugoslovenskih nacionalistov v Srbiji, Slavoniji in Vojvodini. Vsi nacionalisti se imajo tekem 24 ur javiti pri pristojnih oblastnih odborih. Vrhovna komanda se izroča Udrugi srbskih četnikov, od katere strani se bodo izdajali vsi nadaljnji ukazi. Zastava: črna polje z mrtvaško glavo, uniforma četniška«.

= Angliški glasovi proti fašizmu. »Temps« se bavi obsežno s fašistovsko krizo v Italiji in pravi med drugim: Italija se nahaja sedaj v situaciji, ki ne more dolgo trajati, ker v dobro urejeni državi pomeni politična akcija izven reda trajni vzrok za nemir, pa naj prihaja od te ali one strani in naj bo njen cilj kakršenkoli. Noben svobodni režim in nobena zdrava demokracija ne more prenesti obstoja organizirane sile, ki deluje po svoji volji, brez privoljenja države in v mnogih slučajih proti njej. Reakcijski državni udarec je nevaren kakor revolucionarni in zato je potreba, da se Italija kar najhitreje otrese svojih notranjih težkoč, s katerimi se bori že toliko časa. Neobhodno je potrebna obnova državne avtoritete v vsej njeni moči in vse politične sile se imajo držati na terenu akcij, prilagojenih se legalnosti: z eno besedo, potrebno je, da zavladava v hiši mir in ako se Fakti posreči, postaviti se uspešno proti sedanjim situaciji in onemogočiti grožnje fašizmu, stori svojih deželi največjo uslugo, kakor jo more dati v sedanjem času kak državnik. »Times« izjavlja, da bodo Angličji zelo izpremenili svoje dosedanje nastopanje napram Italiji, in to zaradi fašizma. Mussolini je pred kratkim naglašal, da je Italija narod in ne država in je zahteval organizacijo fašistovske države. Kaj pravzaprav pomeni pod fašistovsko državo, ni čisto jasno. V zunanji politiki izkazuje Mussolini veliko sovraštvo proti Angliji in izjavlja, da imajo kontrolirati Sredozemsko morje samo narodi, ki živijo ob njegovem obrečju. Težko si je misliti, da bi te kaotične ideje predstavljale pravo mentaliteto italijanskega naroda, ali kmalu si bomo tozadevno na jasnem.

= Propadanje komunistov na francoskem. Iz Pariza poročajo, da je tajnik komunistične stranke na Francoskem v svojem za javnost ne namenjenem poročilu ugotovil, da je padlo število članov komunistične stranke v deželi od 230.000 na 65.000.

= Republika s 1500 prebivalci med Avstrijo in Nemčijo. Prebivalci Valerske doline in Obersdorfa hočejo ustanoviti svojo lastno republiko, ki bi bila povsem neodvisna od Avstrije. Kakor poročajo, nemški listi, sta Francija in Anglija že privolili v ta projekt, ki se sedaj predloži Društvu narodov. Valerska dolina spada politično k Avstriji, gospodarsko in carinskoteknično pa je priključena nemški državi.

Dr. Vojeslav Molé:

Jugoslovenski arheološki kongres v Beogradu.

Koncem avgusta t. l. se je vršil v Dobrini pri Celju sestanek naših arheologov, sklican na privatno inicijativo. Že tam se je pojavila izrazita potreba oficijelnega in popolnejšega sestanka vseh naših arheologov in zastopnikov strok, ki so z arheologijo v najtesnejši zvezi. In tako je bil sklican v Beograd arheološki kongres, ki je trajal od 8. — 11. oktobra in ki so se ga udeležili — v kolikor niso bili zadržani — vsi naši prazgodovinarji, klasični arheologi, umetnostni zgodovinarji in etnografi.

Kako nujno potreben je bil ta kongres, so pokazale debate tekom razpravljanih v prvih dneh kongresa in za rezultati, s katerimi smo zapuščali Beograd. Glavni točki dnevnega reda sta bila projekta zakona o muzejih in o varstvu spomenikov. Do sedaj še vedno nimamo enotno urejenih muzejskih institucij ter je na vsak način potrebno, da se cela država razdeli na določene muzejske teritorije s centralnimi in z lokalnimi ter privatnimi (tudi društvenimi) muzeji, ki so vsi podvrženi strokovni drž. kontrolori. Kar imamo do sedaj, je ostanek najraznorodnejših institucij, a mora na vsak način dobiti enotno strokovno državno vodstvo, tako da postanejo muzeji v resnici to, kar morajo biti: znanstveni zavodi za zbiranje spomenikov in proučevanje arheološke preteklosti naših tal, obenem pa središča, ki širijo poznanje te preteklosti med narodom. Samo ob sebi pa je umevno, da so v to svrhu potrebne strokovno naobrazene sile, ki jim je treba nuditi takšno gnotno stanje, da se morejo svobodno in popolnoma posvetiti svojem znanstvenemu delu.

Še veliko na slabšem je do sedaj položaj varstva spomenikov. Edino v Sloveniji in v Dalmaciji imamo kot ostanek bivšega avstrijskega zakonodavstva po en spomeniški urad, ki pa sta oba v primeri s potrebami veliko premalo dotirana in ne moreta delovati tako, kakor bi bilo nujno potrebno. Na Hrvatskem je varstvo spomenikov prepuščeno društvu, ki je sicer subvencionirano od vlade, a vse premalo, in ima veliko preveč omejeno ingerenco. V ostalih delih države pa ni storjeno še prav ničesar in so spomeniki prepuščeni samo slučaju, ki jih reši in obvaruje uničenja, ali pa — kar je še večkrat — usodi. Varstvo spomenikov pa je tako eminentne narodne in splošno kulturne važnosti, da z njegovo organizacijo nikakor ne smemo več odlašati, da rešimo vsaj to, kar je še sploh mogoče rešiti. Tudi tukaj je — kakor pri muzejih — nujno potrebna enotna drž. institucija s strokovnimi silami in uradi v posamnih pokrajinah, s pomožnimi silami — pomožnimi konservatorji na deželi in s skupno centralo pri prosvetnem ministrstvu. Seveda je za enkrat teh strokovnih sil le malo, toda tu je ravno naloga arheoloških in umetnostno — zgodovinskih stolic naših univerz, da nam vzgojijo mlade moči, ki bodo mogle prevzeti to velevažno delo.

Arheološki kongres je sprejel po poldrugdnevni debati načrt zakona za muzeje in za varstvo spomenikov, posnet po najmodernejših vzorcih drugih držav. Naloga drugih činiteljev pa bo, da ta načrt pregledajo in sprejmejo ter ga uveljavijo v imenu kulture in napredka.

Da pri tem nikakor ne gre za nepotreben »luksus«, ve dobro vsakdo, kdor ima le količikaj smisla za narodno kulturo. Ravno naloga naše države pa je, da izvrši na tem polju veliko kulturno misijo; saj je naše državno ozemlje v arheološkem, umetnostno — zgodovinskem in etnografskem oziru med najvažnejšimi v Evropi. Čez to ozemlje so od predzgodovinskih pa do najnovejših časov vodile glavne poti od vzhoda na zahod; prav na naših tleh so se križali najrazličnejši narodi, rase in kulture. Zgodovina pa je vsepovsod zapustila svoje sledove. Orodja, posode, kameni, stene, slike, zidovi, noše in narodne šege pripovedujejo tistemu, ki jih zna čitati in jih razume, debele knjige o tem, kar bi bilo sicer za vedno pozabljeno, kar pa je vendarle bistven sestaven del naše lastne preteklosti in mnogokrat tudi bistven element naše lastne psihike. Kulturna naloga, ki jo ima na tem polju izvršiti naša država, ni lahka, zato pa je častna in — važna. Sleherno delo, zlasti znanstveno, pa more biti uspešno samo tedaj, če je metodsko in sistematično; prvi predpogoj za takšno delovanje na našem polju pa je enoten zakon za muzeje in zakon za varstvo spomenikov. In zato je nujno potrebno, da se predlogi arheološkega kongresa čimprej uveljavijo in realizirajo.

Arheološki in umetnostno — zgodovinski muzeji seveda niso edini. Nič manj važni niso prirodoslovni muzeji, — toda arheološki kongres se ni mogel z njimi pečati, ker ni mogel in niti

ni hotel posegati na tuje polje. — Brezdvomno pa bo treba pojasniti muzejsko vprašanje tudi s stališča prirodoslovcev, ki so na svojem polju edini v to poklicani. In še nekaj drugega je, česar v bodoče ne smemo prezreti: navezati tesnejše stike z zgodovinarji, — saj se z njimi medsebojno izpopolnjujemo.

Kongres, čigar organizacijo sta imela v prvi vrsti v rokah beogradskega profesorja gg. Vulić in Vlad. Petković, je gladko izvršil svoj program. Za častnega predsednika je bil izbran guverner »Narodne banke« g. Vajfert, ki je celo življenje posvečal največjo pažnjo razvoju arheološke znanosti, se vedno zanimal zanjo, omogočil marsikatero strokovno publikacijo ter ima sam jako lepo numizmatično zbirko. Zborovanja je vodil prvi dan g. Čiró Tunhelka, drugi dan g. ravnatelj Mantuani. Žal, da je bil senior naših arheologov Don Franc Bulić zadržan ter je prišel šele post festum v Beograd, kjer je v četrtke javno predaval o Dioklecianovi palači. Prvi dan je predaval g. Hoffiller o razvoju arheološke znanosti v zvezi z razvojem zagrebškega muzeja.

Kongresu, ki se je vršil v znamenju res prisrčne beogradske gostoljubnosti, je sledil pod vodstvom gg. Vulića in Petkovića dvodnevni skupen izlet v srbski samostan Manasiji pri Čupriji. Tisti, ki nas je privrkal privedla pot v staroslavno srbsko »zadužbino«, smo bili v resnici iznenadeni, ker nismo pričakovali, da uzremo spomenike takšne velike umetnosti. In postalo nam je še jasnije, koliko nas čaka dela — in da mora biti to delo organizirano in skupno. Manasija je veliko poglavje same zase, na teh kolonah pa ni zanje prostora.

V sredo jutraj je odpravil o. Sofronije v samostanski cerkvil »pomen« za Strossmajerja, Zrinsko — Frankopane in borce, padle za svobodo. S sten so zrla na nas freske XV. stoletja in med njimi portret Štefana Despota. Bilo nam je čudno, opojno pri srcu.

A ko smo se v četrtke v Beogradu razšli, smo odhajali z zavestjo, da je bilo med vsem najboljšje pač to, da smo se osebno sestali in spoznali in da bo delo v bodoče veliko lažje, ker nismo osamljeni.

Obmejni promet.

(Dopis iz Gradca.)

Naši in avstrijski delegati, ki so se koncem avgusta sestali v Radgoni, da v medsebojnem sporazumu sestavijo podrobne predpise za promet obmejnega prebivalstva iz ene države v drugo, so včeraj v Gradcu dovršili svoje delo.

Obhodili so vsi jugoslovensko — avstrijsko mejo ter se seznanili s krajevnimi razmerami in z željami in potrebami prebivalstva to — in onstran meje. Na nekaterih mestih, zlasti na Štajerskem, so gospodarske vezi preko meje še tako žive, da zahtevajo vsaj za nekaj let posebnega upoštevanja. Tako na primer vodijo od Mure pa do Koroške občinske poti skoro povsod prav na meji ali tik ob meji, kmalu na naši, kmalu na avstrijski strani, da morajo prebivalci, ki hočejo od ene vasi do druge ali na svoja zemljišča, celo po večkrat prekorati državno mejo.

Po končanem ogledu so se vršili v Gradcu dolgotrajna posvetovanja in pogajanja, dolgotrajna zlasti zaradi tega, ker je bilo posebno težko spraviti potrebe obmejnega prebivalstva v sklad s strogim carinskim zakonom. Včeraj se je slednjič podpisal zaključni zapisnik. Potrebno je sedaj le še, da se izdajo obmejnimi okrajnim oblastvom in carinskim uradom potrebna navodila, v kolikor se to ni že ob priliki lokalnega ogleda izvršilo. — Dokler se pri nas na mesto dosedanjih pograničnih čet ne postavijo carinske straže z večjimi pravicami, bo v obmejnem prometu še nekaj težkoč, vendar pa vsebujejo sklenjeni predpisi že za sedaj znatne olajšave, toliko glede osebnega, kolikor glede blagovnega prometa.

JUGOSLOVENSKI PANTHEON

— Beograd, 17. oktobra. (Izv.)

Na seji ministrskega sveta je bilo sproženo vprašanje zgraditve jugoslovenskega Pantheona. Ministrski predsednik Nikola Pašić je poročal o načrtu ter omenil, da se prenese v Pantheon kosti oziroma pepel vseh za Jugoslovenstvo zaslužnih mož. Za zgraditev Pantheona bo v prihodnjem proračunu stavljenih 30 milijonov dinarjev.

BREZPLAČNA VOŽNJA INVALIDOV.

— Beograd, 17. oktobra. (Izv.)

Na predlog ministrstva za socialno politiko je ministrstvo socrarčaja dovolilo brezplačno železniške vožnje invalidom. Invalidi se morajo pri tem izkazati z legitimacijami in gotovimi potrdili merodajnih oblasti.

Veliki istorijski dan

(17. oktobra 1912. god. 10. godišnjica mobilizacije.)

P. Miljković.

17. (30.) september 1912. godine od velikog je istoriskog značaja — jer je tada izvršena mobilizacija protivu Turske. Toga dana oko 11. časova noću zabrujaše pobožna zvona na svima crkvama naše kraljevine Srbije uz odjek bojnih truba, koje svojim zvonkim glasom objavljahu našim hrabrom narodu, da je kucnuo čas da se ostvari davnašnji naš željeni san, opevan u mnogim pesmama, da se naše tužno Kosovo osveti i svi Srbi pohitase na zbornu mesto:

»Na oružje. Na oružje«

Srbini je junak, junak je grom.

»Smrskajte teme dušmanu svome.

Kao što carici Milici ni jedan bratac nije hteo ostati, tako tada ni jedan Srbini svoju zastavu nije hteo ostaviti, već sve listom poletu u sveti boj i sa pesmom i svirkom muzike stupahu u borbu. Moral je pobedio. Posle bitke na Kumanovu, Merdarima, Prilipu i Bitolju — Kosovo je osvećeno.

Posle 523. godina teških patnji i robovanja srpskom narodu u Staroj Srbiji i Mačedoniji sinulo je sunce slobode i u zracima donese im: u mesto mraka svetlost, mesto okova slobodu. Srpska pobedonosna zastava koju je unuk velikog i slavnog Vožda Kara — Djordja, neumrla Petar I. Kralj Srbije, za oslobodjenje razvio ponosno se lepršala: na starim srpskim gradovima Skoplju i Prizrenu, prestonici silnog cara Dušana. Sepske zemlje na jugu bebu oslobodjene. Veselju ne beše kraja, a duhovi Obilića Miloša, Kneza Lazara, Boška — Jugovića, Orlovića Pavla i ostalih palih junaka na Kosovu 15. Juna 1389. god. radovalu se novoj slavi njihovih potomaka i što su njihova imena osvećena.

Vekovni naš neprijatelj Turska prestatde se graničiti sa nama, ali u mesto neprijatelja Turske, javi se tada naš stari neprijatelj Bugarska na sramotu Slovenstva. Bugarska, žudna sa prevlašću na Balkanu, poteže nož u ranjene grudi brata Srbina i dotle vernog saveznika, ali hrabra naša vojska kazni nebrata izdajnika, koji je pobeden stara naša prija Austrija, misleći da tada ili nikada beše momenat da nas preglzi, objavi nam rat u julu 1914. godine. Srbija umorna i krvava radi svoje časti i u cilju oslobodjenja sviji Srba, Hrvata i Slovenaca primi ovaj veliki strahni rat.

Naš hrabri vrhovni komandant Ni. K. V. Prestolonaslednik Aleksandar, uz blagoslov roditeljski, primi iz malaksalih ruku svoga starog oca Kralja Petra I. još od krvi ne osušenju vojničku zastavu, na kojoj ovaj nov poklič ispan beše:

»Vidišli barjak taj

Sina pod barjak dal,

Neka za slobodu bratstva tije krv

Za mali zavičaj«.

Na krilima svoga oduševljenog naroda, naš vrhovni komandant Njegovo V. kraljević Aleksandar sa svom mladalačkom bujnošću, punom patriotizma, leteo je u pobede u pobede, i pobeda je najzad potpuno dobivena.

Srpska vojska je kroz dug i vrlo težak period rata svoju tešku ulogu potpuno izvršila. Naši veliki saveznici sa ponosom i velikim uvažanjem spominju ime Srbino. Na ruševinama stare Austrije podignuta je naša velika i lepa otačbina: Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca.

Današnje naše generacije zaslužuju osobito poštovanje i priznanje, one su dale: svoje živote, zdravlje i imanje, da bi očuvali čast i ime svoje i svoga potomstva. Pokoljenje će se deviti današnje generaciji, a ti omladio, uzdanico junaci sokolovi naši — ugledaj se na tvoju braću i očeve. Prihvati amanet koji ti umorni ratnici — tvoji pretci — u amanet ostavljaju. Za svoju veliku Otadžbinu žrtvuj se, pa ako je potrebno i živote dal, te da sačuvaš krvlju stečene tekovine naše.

OBTOŽBA GUNARISA.

— Rim, 15. oktobra. (Izv.) Kakor javljajo listi, je bivši grški ministrski predsednik obtožen, da je napačno informiral zavezniške o položaju v Mali Aziji.

REPARACIJE.

— Pariz, 14. okt. »Echo de Paris« da je o vsebini Bradburyjevega predloga navodila: v svrhu izplačila bi izročila Nemčija zavezničkomu menice, ki bi zapadle v petih letih. Posamne zvezde države bi lahko prevzele te menice in jih eskomptirale na mednarodnem trgu. Za plačilo v blagu bi obstajala ista sistema, vendar pa bi morale biti menice izpostavljene v zlati marki. One menice, za katere je prevzela interesirana država jamstvo, bi bile vrnjene zopet Nemčiji, da bi imela tako jamstvo države, ki lahko plača in bi mogla dobiti v inozemstvu posojilo, čigar vrednost bi odgovarjala znesku menic.

Gospodarstvo.

Katasitofalne razmere v železniškem prometu.

V.

Menimo, da položaj v Slavoniji in Vojvodini nikakor ni mnogo ugodnejši nego je položaj pri nas. Dne 19. septembra t. l. pozval je minister za šume in rude g. Rafajlović predstavnike industrije na razgovor k sebi. Zanimal se je za direktno dobavo premoga iz bosanskih premogokopov velikim konsumentom v Srbiji, Vojvodini in Hrvatsko-Slavonskem. Razgovor je bil zelo instruktiven in je odkril naravnost pretresljive podrobnosti. Naš delegat je imel namen predložiti g. ministru, kako da trpi industrija v Sloveniji na pomankanju premoga, ker železniške uprave zasegajo skoro ves premog, ki se v Sloveniji producira, ne da bi istočasno dostavljale zadostno vagonov. To svojo namero je opustil, ker ni mogel govoriti o naših premogovnih težavah v sprčo neznozne mizerije glede preskrbe s premogom in glede prometnih prilik, kakršne so opisali gospodje iz Novega Sada in Osjeka. Zastopniki industrije so proglasili g. ministra, da naj ne podvzame glede dobave premoga nikakih ukrepov, češ, da je vspricho brezupnega stanja železniškega prometa izključeno, da bi državni premogokopi mogli izposlovati odpremo premogovnih transportov. Nad eno uro se je potem razpravljalo o železniškem prometu in enoglasno je bilo mnenje, da je vse naše gospodarstvo, naš ugled v inozemstvu, naš kredit, naša valuta, da je vse to v prvi vrsti odvisno od stanja železniškega prometa in da je železniški problem obenem problem gospodarskega in političnega obstoja države. Pri tej priliki je naš delegat opozoril g. ministra na položaj železniškega osobja, proseč ga, da naj v ministreskem svetu priporoča nujne odločitve v prilog železniških uslužbencev. O tem problemu smo poročali ministru trgovine in industrije g. Osmanu Vilo- viciu na konferenci v Ljubljani dne 14. septembra t. l. Kakor že rečeno, uporabili smo vsako možnost, da smo svarili in prosili na pomoč. Se enkrat pa ponavljamo: naši državniki in politiki si doslej še niso na jasnem o resničnem stanju državnih železnic.

Dne 2. t. m. smo imeli slišati krasni izčrpn ekspoze pomočnika ministra financ g. Plavšiča, v kojem je pred nami tolmačil široko zasnovani program za stabiliziranje in za kasnejše dvigvanje dinarske valute. Njegova izvajanja so navdušila poslušalce ter jim utrdila zaupanje v možnost uspešnega gospodarskega dela, utrdila jim vero v boljšo bodočnost države. Opazili pa smo, da g. Plavšič nima vpogleda v obupne razmere, ki vladajo na državnih železnicah, sicer bi ne bil reagiral s kratko opazko interelantu, ki ga je opozoril na železniški problem. G. Plavšič je pravilno naglašal, da naši upravljskoje nezdruzi pojav, da partizanska ministrstva ukrepaajo drugo poleg drugega brez predhodnega sporazuma in brez ozira na sorodne zainteresovane resorte. Ena poglavitnih točk njegovega programa je ustanovitev stalnega interministerialnega komiteja, kojemu naj bi pripadali pomočniki onih gg. ministrov, ki v prvem redu opravljajo gospodarske stran naše politike. Koncipijent take ideje pa je povsem pozabil, da je baš njegovo ministrstvo v posebni meri sokrivo na istem grehu, in da baš finančno ministrstvo v isti meri doprinaša tudi k neredu v železniškem prometu.

Nam vsem je znano, da neredne spremembe v carinskih tarifah in predpisih, zlasti tudi nenadne odredbe v devizni politiki v nedopustni meri škodujejo železniškemu prometu. Koliko robe, koliko vagonov tiči v carinarnicah, ker carinski uradi in stranke ne pridejo do sapa ob naglo spreminjanju čih se carinskih in devizno — političnih predpisih. Akcija za povzdigo dinarske valute ni nemalo računala s takim učinkom na naš železniški promet, ki absolutno ne prenese več nikake nove ovire. Ako pa je delovanje g. Plavšiča v devizni politiki diktirano po višjih ozirih in ako hočemo priznati, da utegne uspeh njegovega dela biti vse večji nego po njem povzročeno oškodovanje železniškega prometa, ima vendar finančno ministrstvo drugih grehov še preveč.

Naj tu navedem poslovanje carinske uprave. Kakor sem že omenil, stoji le pri carinarnicah v Mariboru, Ljubljani in Zagrebu vsak čas okroglo 900 vagonov robe! Ta roba, ti vagoni čakajo na ocarinjenje po dneve, tedne in mesece in še vedno ni upanja, da se te razmere izboljšajo. Skrajni čas je, da carinska uprava poskrbi za zadostno število uradnikov, ki svojo službo vestno izpolnjujejo in ki imajo pred očmi potrebe splošnosti. Predvsem pa, da

ustanovi nov in eskpeditivnejši sistem carinskega postopanja. Poslovanje carinaren se mora prilagoditi železniškemu prometu in ne sme zahtevati, da se železniški promet ravna po službi camimogrede omenim še sramotne razmere v poštncarinskem prometu in da samo v Mariboru čaka 20.000 poštnih paketov za ocarinjenje.

— g Kabel Odesa - Carigrad. Iz Carigrada javljajo, da je začel že pred vojno izdelati kabel Carigrad - Odesa zopet funkcionirati.

— g Gospodarski napredek v Rusiji. Po poročilih iz Moskve je znašal izvoz sirovin 3. oktobra 190 milijonov pudov (pud = 16 kg) proti 31 milijonov lanskega leta. Državna tvornica porcelana je začela prvič izvažati svoje izdelke na Angleško, ki so se do zdaj izvažali samo v Nemčijo, sodešču.

Julijska krajina.

— Okrajno bolniško blagajno v Gorici so zasedli pred par dnevi fašisti in jo končno po dolgih pogajanjih izročili v roke oblasti. Njihova akcija je naperjena proti komunistom in v glavnem proti voditelju Tuntarju. Fašisti so vdrl tudi v njegovo stanovanje v poslopju blagajne, češ da ima skrito orožje in strelivo. Našli so pri njem res tri ročne bombe in nekaj nabojev. Katere so zaplenili. Tuntar je takoj izjavil, da on ni imel nikdar nič takega v svojem stanovanju, marveč da so bombe in naboje podtaknili fašisti, kateri so bili vsem stanovalcem v poslopju ukazali, da morajo imeti vrata odprta. Tudi bolniško blagajno v Gradinski so zasedli fašisti, istotako v Tržiču in zahtevali, da se imajo uprave vseh blagajn v Gorici in Furlaniji izročiti oblastvenim organom, kar se tudi zgodi, kakor so fašisti ukazali. Fašisti so predložili politični oblast nastopno spomenico: Z ozirom na ukaz političnih in vojaških stranknih vodstev in na potrebo, da se varujejo zapostavljene koristi delavcev, pripadajočih udruženju narodnih sindikatov, in z ozirom na visokost bremen, ki jih morajo prenašati in zlasti glede na to, da se vzdržuje z njihovimi prispevki parastitsko uradništvo, sestavljeno v glavnem iz prevratnih strank, ki lahko z blagajniškim denarjem uprizarjajo politične manifestacije lastne stranke, kar se tudi v resnici godi, in z ozirom na to, da se imajo varovati koristi države, zahtevajo od vlade, da se odsveti sedanji upravni odbor in se vodstvo blagajn poveri izrednemu komisariju. V delo fašistov je varnostna oblast sicer posegla vmes in ukrenila nekatere redbe, ne da bi prišlo do izgrediv, katerih pa sploh ni bilo pričakovati. Sicer pa se je pokazalo zopet, kako je italijanska vlada onemogla nasproti fašistom. Iz poročila sledi, da so dala povod zasedbi vendar le vodstva bolniških blagajn, ki so v komunističnih rokah, in so s svojim pristranskim postopanjem izzvala to reakcijo. Splošno je znano, da se denar, ki se steka v te zavode, v veliki meri tudi iz nesocialističnih krogov, zlorablja v politične namene. Slučaj gorškega komunističnega poslanca Tuntarja podpiruje to v zadostni meri.

— Ponarejeni bankovci krozi v zadnjem času v Juljski Benečiji vedno več. Iz za starih mej kraljevine prihaja v novo ozemlje mnogo elementov, ki živijo od tatvine in seplearije. Ti ljudje importirajo slab denar in marsikateri kmet je že postal njihova žrtev. V Kozano je prišel »konjski mešetar« in kupil od kmeta lepega konja. Ko je nesel kmet izkupiček v hranilnico, je izvedel, da so vsi bankovci — čez 3000 lir — ponarejeni.

— Istra. V puljskem okraju je bilo pred vojno 41 hrvatskih šol. Od teh so otvorene samo tri. Od 66 učiteljev in učiteljic jih je ostalo samo pet. V pazinskem okraju je bilo pred vojno 48 šol, otvorenih je samo 23. Od 69 učiteljskih moči jih je ostalo komaj 30. V poreškem okraju je bilo pred vojno 24 šol, odprti sta samo dve in na razpolago sta samo dva učitelja od prejšnjih 27. V lošinskem okraju je bilo pred vojno 20 šol, sedaj sta odprti samo dve. Od 28 učiteljskih moči sta ostali samo dve. Omenjene predvojne šole je vzdrževala deloma država, deloma Družba sv. Cirila in Metoda. Po gorenjih podatkih je jugoslovanskih otrok brez pouka v svojem materinem jeziku: v pazinskem okraju okoli 4000, v poreškem 2600, v puljskem 4000, v lošinskem 1600 in v temu številu pride še 2500 naše dece brez pouka v konarskem okraju. Tako je v Istri nad 15.000 jugoslovanske dece brez pouka v svojem jeziku. Oziroma brez pouka šole. Pred okupacijo so imeli v konarskem v Istri 328 razredov in 362 učiteljev, danes imajo komaj 167 razredov in 165 učiteljskih moči. Zavarovano ali polizavarovano je 161 razredov in odprto 107 učiteljskih moči. Pred vojno je bila v Pazinu velika

hrvatska gimnazija, v Kastvu moško učiteljske in v Pazinu zasebno žensko učiteljske. O teh šolah sedaj ni duha ne sluha. Res žalostno je poglavje o jugoslovanskem šolstvu v Istri in kakor vse kaže, bo po prizadevanju italijanske vlade, ki se tako rada trka na svoje kulturne prsi, še žalostnejše od leta do leta. — Iz Zminja poročajo, da so fašisti pred tamkajšnjim občinskim domom brez vsakega vzroka napadli visokošolce Bančiča, Pamić-Antončiča in Petha, ko so šli v občinski urad po svoje potne liste. Braniti se niso mogli, ker so fašistovski banditi naperili nanje samokrese. — V puljskem arzenalu so zadnje čase odpustili mnogo delavcev, tako da že več nego sto naših ljudi na cesti brez kruha. Pula propada neizmerno hitro. — V Buzetu imajo za župnika človeka, ki tiči popolnoma pod fašistovsko oblastjo. Ko je pokopal hrvatske Hrvata v Penčcah je bil naprošen, da naj opravi molitve za pokojnikom v hrvatskem jeziku. Italijanski župnik se je razsrdil in rdeč ko puran je zarjul na hrvatsko ljudstvo, da si pusti rajše vrat odrezati, nego da bi molil hrvatsko. Lep katoliški duhovnik!

Kultura.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

DRAMA.

Ponedeljek, 16. oktobra: Romantične duše. Red A.
Torek, 17. oktobra: Zaprt. Sreda, 18. oktobra: Hlapci. Red B.
Četrtek, 19. oktobra: Jack Straw. Red C.
Petek, 20. oktobra: R. U. R. Red A.
Sobota, 21. oktobra: Romantične duše. Red E.
Nedelja, 22. oktobra, ob treh popoldne: Jack Straw. Izven.
Nedelja, 22. oktobra, ob osmih zvečer: R. U. R. Izven.
Ponedeljek, 23. oktobra: Romantične duše. Red D.

OPERA.

Torek, 17. oktobra: Tajnost. Izven.
Sreda, 18. oktobra: Večer dramatičnih plesov. Plesje Valerija Kratinova, profesorica na Dalcrozejevem zavodu v Helieru. Izven.
Četrtek, 19. oktobra: Lakme. Red D.
Petek, 20. oktobra: Zaprt. Sobota, 21. oktobra: Tajnost. Red C.
Nedelja, 22. oktobra: Prodana nevesta. Izven.
Ponedeljek, 23. oktobra: Zaprt.

— Opera. Madame Butterfly. Žalostna dogodka male, zaupljive Japonke deluje na nas kakor oglašajoča se vest in človek zakriva oči in maši ušesa, da ne vidi in ne sliši, kako se mu ne vzbujajo za storjene mladostne grehe. Resnična, nad vse žalostna dogodka. Po mojem mnenju ji nikdo drugi ne bi mogel dati toliko resničnega in v srce segajočega glasbenega izraza, kakor Puccini, ki pozna, kakor morda nihče drugi, vso skalo človeškega čustvovanja. V vsakem moškem ali ženskem srcu je vsaj en majhen del te zgodbe, morda že doživljene, morda šele v svojem početku, zato je resnica, da »Madame Butterfly« vpliva tako globoko na poslušalce prav radi tega in da se običajno prav ta opera igra tako resnično. Nedeljska predstava je bila prav lepa. Vsi, prav vsi sodelujoči so v polni meri polnili svoje naloge in jih temu primerno tudi dobro podajali. V prvi vrsti je iskreno ugajala imeteljica naslovne vloge, gđica. Thalerjeva. Že njena zunanost v veliki meri spominja na japonski tip in poleg tega je njena igra globoko resnična. Njeno petje se tako iskreno strinja z njeno igro, da ne čutimo pri tem nikakega protivrečja. V vlogi »Madame Butterfly« je gđc. Thalerjeva neporečno najboljša. Tudi g. Kovača sem slišal v nedeljo prav rad. Očitno mu je vloga mladega, lepega moža, ki v hipno vplameči ljubezni ne namerava ločiti ničesar zlega zapelje mlado, neizkušeno dekle prav pri srcu. Igra njegova je bila neprislilena, in petju ne morem ničesar oporekati. Prav dober je bil v svoji vlogi tešila in pomirjevalca g. Levar. Dober pri glasu in srečen v igri. Zelo mi je ugajala gđica. Rewiczewa. Njena igra je v najmanjšem detailu vestna in glas primeren nalogi svoji. Tudi g. Bratuž (Goro) je s svojo živahno igro kakor vedno, bil na mestu. Ostalim se ne more ničesar očitati. Oprema opere, kakor smo temu že privajeni, kakor vselej pri tej operi. Nov za nas je bil dirigent g. Matačić. Sklepajoč po večeršnji predstavi je to mož, ki bi mogel z lahkoto izvrševati najtežje naloge. Opazoval sem ga pri delu! Opazil nisem nikake nervoznosti, nikakega razburjenja. Nasprotno! Z nekako, morda samo dozevalajočo se brezbrzično lahkoto je vodil orkester, sigurno ukazujoč vstoppe pevcem in posameznim instrumentom, poznavač kakor na pamet celo partituro od note do note, od znaka do znaka. Zdi se mi, da je naša opera z njim pridobila izvrstno uporabno moč. Bila je to predstava, ki je vsestransko zadovoljila in pomenila etapo v poti navzgor.

— Mariborsko gledališče je bilo v nedeljo popoldne in zvečer razprodano. Mnogo otrok se je moralo vrniti, ker ni bilo več vstopnic. Igra je krasno uspela. Vidi se vsestranski napredek, pri igralcih in v sceneriji. Mladina je navdušeno ploskala Gašperju in njegovemu osebju. Poceljeva bajka je naravnost čarobna in ima polno lepih trenutkov, ki so bili podani vseskozi v najlepši obliki, vmes pa je oživljala oder Gašper s svojimi šalami. V nedeljo se igra ponovi. Prosim bi naj starši ne jemljejo s seboj premajhnih otrok, ki motijo predstavo.

— Dimitrije Gvozdanič: Arditi na otoku. Četiri slike. Cena elegantni knjiži 30 dinara za poštarino dva dinara više. Narodna prva: Naknadno oddeljenje Hrvatske štamparskega zavoda D. D. Zagreb, Marovska ul. 30. — V predgovoru piše pisatelj: »Vi, ki čitate to knjigo, vedite, da so leta 1920 arditi v Baški res prekinili mašo v cerkvi in na sam Božič prešli kri žene, starca in mladeniča iz Baške. Znaite, da so v istini arditi na Košljunu mučili naše patre in oskrnili grob Katarine Frankopanske. Vedite, da je ogorčeni narod res usmrtil enega izmed svojih, ki ni bil dostojen velikega momenta. Znaite, da živi še danes v Aleksandrovo udova junakinja, mati šestoro dece, koja ni zajakala, ko so je pri nesli padlega moža, ker je padel kakor junak, ko so Puntari Aleksandrovi zapodili ardite izpred svojega praga. Vso to tugo, vso to bolj je vili pisatelj v štiri veledramatične, pretresujoče slike z osebami, katere vidiš, čitaš, živi pred seboj z vsem njihovim hrepenenjem po svobodni domovini, po svobodnih bratih, po ljubljenu Jugoslaviji. Prva slika se vrši v cerkvi v Baški na Božič. Pevci in ves narod odgovarja svečeniku, ki mol v slovenskem jeziku. Kar naenkrat pride v cerkev kakih 15 arditov, ki se ustavijo sredi cerkve in se vedejo nad vse izzivalno. Ko svečenik mol v glagolici kriče: »In latino, in latino!« Tako kriče ponovno. Svečenik, katerega arditi proklinjajo in zmerjajo, mol dalje kakor da nič ne vidi in nič ne sliši. Arditi kriče čim dalje bolj ter zmerjajo pobožno ljudstvo. Ker jih mlada žena posvari, ustrelli jo neki arditi da pade takoj mrtva na tla. Ko

Glasbeni vestnik.

— Koncert pevskega zbora »Glasbene Matice«. Pevski zbor »Glasbene Matice« je včeraj ljubljanskemu občinstvu pokazal, kako je potujoč po Jugoslaviji, letošnje pomlad častno in samozavestno nosil našo pesem iz mesta v mesto. Pokazal e, da je troje, ki jih je prinesel domov, v resnici tudi zaslužil, kajti pesem, ki jo je pevski zbor »Glasbene Matice« včeraj zapel v Unioni, na turneji ni zvenela nič manj čisto in navdušeno, kakor včeraj. Morda je bilo tedaj še nekoliko več navdušenja v tej pesmi, nekoliko več prepričanja, če tudi je bila včeraj sila večja, izraz točnejši, posamni detaili preciznejše izdelani in takorekoč izcelilani. Skratka: zbor je danes stavljen si nalogo rešiti kar najbolje. Program je obsegal pesmi starejšega izvora in smemo koncert smatrati kot sliko preteklih dobe naše zborovske glasbene literature. Navzlic temu so žele vse pesmi obilo priznanja. Poudarjati moram zlasti lepo in brezhibno izvajanje Lajovičevih in Mokranjevičevih pesmi. Pri koncertu je sodeloval g. Betetto s štirimi solosepi, katerim je vsled elementarnih izbruhov pohvale in priznanja moral dodati še eno točko. Gospod Betetto je v polni meri zadostil našim pričakovanjem. Občinstva je bilo, čudo, čežnec dovolj! Zmanjkalo je celo vstopnic in programov. Res nekaj nepričakovane! In z veseljem moramo to konstatirati, kajti če kdo, Glasbena Matica in njen pevski zbor zaslužita v najpolnejši meri, da jo podpiramo iz vseh svojih moči.

Solstvo.

— Pouk neobveznih predmetov na srednjih šolah. Proforsorsko društvo v Mariboru je nam poslalo v objavo tole resolucijo: Pri izrednem občnem zboru Pododbora proforsorskega društva v Mareiboru dne 29. sept. 1922 je bila soglasno sklenjena sledeča resolucija: »Takozvani neobvezni predmeti (stenoigrafija, moderni jezik, petje, risanje, opisna geometrija, prirodnoznanstvene vaje i. dr.) tvorijo na srednjih šolah prvovrstno izpopolnilno naučno izobrazbo; za vstop v življenje so neprecenljive važnosti, v razrednem pouku donajšo korist ogromnemu številu učežnikov, so najboljši in najbolj učinkovito sredstvo, da zaposlijo na koristen način dijaštvo v prostih urah ter za odvrtačo postopanju in tratenju časa; stanejo pa s svojim povprečno dvema tedenskima urama za tečaj, ki se učitelju plačujeta kot uri z 10 do 20 Din, le neznatne svote. V teh slučajih se naučijo dijaki brezplačno in brez izgube časa pri poklicanih strokovnih učiteljih v redni šolski upravi do dovršenosti dandanes i v šoli, v življenju in službi potrebne stenoigrafije, se izvežbajo v risanju na zavodih, kjer ta predmet ni obvezen, se izurijo v petju in glasbeni teoriji, si brez težko pridobijo temeljev, čisto popolno znanje modernih jezikov, francosčine, italijansčine, ruščine, češčine itd., in se s prirodnoznanstvenimi vajami spoznajo s naravo i. dr. Ta pouk je pri nas uveden in organiziran v redoviti obliki že več kot pol stoletja in izdatki zanj spadajo med redno neukinljive. Teden dni po začetku tekočega šolskega leta pa je s svojim odlokom z dne 23. sept. 1922, št. 12341, višji šolski svet v Ljubljani, kakor pravi, »spričo znatno skrčenjst postavk za učiteljske nagrade v budžetu za leto 1922/23« z eno potezo zaukazal ukinitve pouka teh predmetov, češ da ga vsaj začasno ne more nagraditi, storil je to brez ozira na važnost teh predmetov in brez pomisleka na neznanost budžetnega učinka te ukinitve. Ta ukrep izvira iz njegove lastne odločitve in je on odgovoren zanj. Zbrano srednješolsko učitelstvo pa, kojega sveta dolžnost je, da štiti narod in mladino pred kulturnim in intelektualnim naza-

so hoteli arditi udreti proti altariju, branil jim je star pomorščak, kateri je svoje lunasto plačal s življenjem. Naposled so hoteli naskočiti še na svečenika, kar jim je zabranil krepak mladenič, katerega je istotako ustrelli neki arditi. Narod beži iz cerkve ves prepaden. Ostane v cerkvi le duhovnik v svojem zlatem ornatu in pa trije mrtveci. Svečenik gre od mrtveca do mrtveca ter go vori vsakemu genljive besede in zatise vsakemu oč. Naposled gre pred oltar, tam poklekne ter prosti Boga: »Daj nam Jugoslavijo, daj Bašku, daj Istru Jugoslaviji!« Druga slika: Na Košljunu, kjer naši patri uče deco a uderajo arditi, mučijo menije in oskrunijo grob Katarine Frankopanske. V tretji sliki: Narodni sud kaže pisatelji, kako je kaznoval narod sam izdajico, ki je sprejel za špionažo denar od d' Annunzilevih arditov. V četrti sliki nam predložuje pisatelj zmago prebivalcev Punta nad arditi. V vseh štirih slikah je le ne v dramatični obliki nego tudi uprav dramatski prikazan boj, katerega blijejo naši neosvojenoti bratje z arditi — temi izmečki človeštva. Ponekod arditi, ponekod fašisti, povsod pa žive naši ljudje v strahu in trepetu. Kakor gredo v fašiste vsi delomrzniki in nerazodni mladeniči, tako je šlo v ardite vse, kar se je že potkalo po ječah, kar je že ušlo veshalom. Ubogi narod, ki bi je boj s takimi elementi! Demetrije Gvozdanič nam je to predstavil živo in nazorno. Kdor bo čital Gvozdaničovo knjigo, bo občutil vso bol, kakor jo je občutil pisatelj, ko je pisal knjigo s svojo srčno krvjo.

Marica Bartlova.

— Valerija Kratinova prof. Dalcrozeve šole priredi v sredo 18. oktobra t. l. v operni gledališči večer dramatičnih plesov. Spored: Chopin: Polonaise. Debussy: Ples v templu in Vetur, Saint Saens: Odalska Orleg: Oorski duh, Reger: Norec, Debussy: »Puck« in Gollivog. Plesa Mrak in Skrb sta brez godbe. Umetniške plakate so izvršili g. Dolinar in arh. Kregar, ki bo prevzel tudi inscenerijo. Predprodajo vstopnic pri gled. pisarni.

— Pevke in pevci »Ljubljanskega Zvona« v sredo, dne 18. t. m. ob sedmih zvečer žensk, ob osmih moški zbor (nastop v četrtek). Vsi in vse! Točno! Odbor.

— Operni libret. Pravkar je izšel prvi zvezek opernih libretov: komična opera v treh dejanjih »Tajnost«, spisala Eliška Krásnohorská, godbo zložil B. Smetana, poslovenil Anton Funtek. 56 strani. Cena tri dinarje. Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani, ki je založila ta prvi zvezek, namerava tekoče izdati librete glavnih oper, ki se bodo pele v tukajšnjem Narodnem gledališču. Kot prvi zvezek je izšel libreto Smetanove opere »Tajnost« čije premera bo prihodnji tork. Ti libreti bodo obiskovalcem opere služili kot dober pripomoček za boljše razumevanje predstave. Ker je cena 3 Din. za zvezek razmeroma zelo nizka, si bo gotovo vsak obiskovalec opere poskrbel tak praktični pripomoček, s katerim bo mnogo lažje sledil izvajanjem na odru. Libreti se bodo dobivali v razprodaji tudi pri opernih biljetih in pri blagajni v operi. Ker je oprema lična in ima knjižica tudi sicer iz dramatično-literarnega stališča svoj pomen, ter v očigled nizke cene jo toplo priporočamo.

dovanjem, protestira proti takemu sredstvu, s katerim hoče višji šolski svet ugoditi skrčenju postavk v budžetu. Z vsemi sredstvi se mora zahtevati in doseči, da se postavke za take redne, neobhodne izdatke ne črtajo in da se zno-va vstavijo, ako so bile edino po številčni presoji izostale. Spričo tega svojega stališča zbrano srednješolsko učitelstvo vpraša: 1.) ali se višji šolski svet kot duševni, pravni, pravni in upravni voditelji učitelstva ž njim sklada v naziranju, da je kratek takih udomačenih kulturnovzgojnih dobrin v ravni opreki z vzgojnimi dolžnostmi državljana in domoljuba. 2.) ako da, ali je pripravljen, da se navedeni odlok takoj prekliče in neobvezni predmeti lanskega leta nemudoma zopet uvedejo? 3.) Ako ne, ali se zaveda, da nosi on in v zvezi z njim višja instanca, ki morda ni bila pravočasno in dovolj poučena, vso odgovornost za zadevni, prosvetno - kvarni čin in za vse njegove škodljive posledice?

— Šola za manjnadarjene otroke v Ljubljani. Z ozirom na našo tozadevno vest v 231. šte. smo prejeli tole pojasnilo: Število otrok v posamnih razredih se ravna po štatutu, ki je bil odobren od poverjenišstva za uk in bogocastje in uradno razglašen v 106. šte. Uradnega lista 1. 1921, ki določa: § 14. »Število učencev v enem razredu ne presežajo števila 12; za vsakih 6 nadštevilnih otrok je otvoriti vzporednico«. Tako maksimirano število je potrebno, ker je pouk strogo individualen in ne more biti drugačen. Enako imajo urejeno te vrste šolstvo vse moderne države. V pomožno šolo se sprejemajo otroci, ki se po eno do dveletnemu obisku prvega razreda osnovne šole niso priučili čitanja in bi tako obsedeli do 14. leta v prvem razredu ali kvečjemu v drugem razredu osnovne šole, ne da bi znali najpotrebnejše iz računstva, čitanja in pisanja. Omenjena šola pa jih z individualnim poukom usposobi, da si prisvoje dovolj formalnega znanja, ki ga potrebujejo za vsakdanje življenje. Poleg tega je ves pouk na tej šoli usmerjen strogo za praktično življenje in usposabljanje za rokodelski poklic, v katero svrhu je uveden kot poseben predmet rokotvorni pouk. Potrebno šole je

presojati edino s stališča družine in roditeljev, katerih otroci se po sedemletnem obisku osnovne šole niso mogli naučiti čitati in pisati, kaj šele za življenje potrebnega računstva, tako da po končani šolski obveznosti roditelji niso vedeli, kaj z njimi početi. Za vsako družino je to hud udarec. — Odrskati tem staršem pravico do potrebnega šolstva je tem krivičnejše, če pomislimo, da vzdržuje država Nemcem za komaj 25 nadarjenih otrok popolno petrazrednico — katerim so šole zajamčene celo z mednarodno pogodbo — ter da je v več razredih osnovnih šol le po 12 ali celo manj, in to nadarjenih otrok. — Toliko v pojasnilo z ozirom na vest o tej šoli, ki je bila očitno lansirana v list vsled popolne neinformiranosti in pa zgolj iz nizkotne osebnosti, da škoduje šoli.

Sokolstvo.

— Sokol v Semiču priredi v nedeljo 22. oktobra svojo prvo vinsko trgatve pri bratu Bukovcu. Začetek ob 17. popoldne. Vstopnina prosta. Ker je čisti dohodek namenjen za zgradbo društvenega doma, se vabi vse prijatelje na ta zabavni večer. Preskrbljeno bo z vsem.

Društvene vesti.

— Splošnega ženskega društva redna seja v sredo, 18. t. m. ob 5. pop.

— Tečaj društva zasebnih nameščencev. Tečaj za srbohrvaščino in italijanščino sta preložena, ker se nam ni dodeljen zaprosen šolski lokal. Prihodnjo učno uro bodo naznanili potom okrožnic. Stenoografski tečaj prične v sredo 18. t. m. ob 7. uri zvečer v društvenem lokalu, Cesta na gor. žel. 6. Pričetek ostalih tečajev bomo pravočasno naznanili.

— Društvo stanovanjskih najemnikov za Slovenijo opozarja, da se vrši prihodnja javna odborova seja v sredo dne 18. oktob. t. l. ob 20. uri v veliki dvorani Mestnega doma. Društvena pisarna daje članom dneвно od 18. do 20. ure informacije, Sv. Petra cesta št. 12, pritično desno.

— Trgovski gremij v Mariboru. Obč. zbor gremija, ki se je vršil soboto dne 14. t. m. v Gambirnovi dvorani, je bil izredno dobro obiskan. Tega zbora se je udeležil tudi član deviznega odbora pri Narodni banki v Ljubljani, gosp. dr. Rant. O tej priliki je bil sankcioniran sklep o plačah uslužbencev, ker v prejšnjih dveh sejah ni prišlo do zaključka. Sklenjeno je bilo, da gredo trgovskim nastavljenecem te-le plače: od 1. do 4. službenih let 2400 do 4000 K, od 5. do 8. službenih let 4500 do 6000 K, od 9. do 12. službenih let 6500 do 7500 kron, oženjeni dobijo 20 odstotkov več. Sluge in služkinje dobijo pod 18. letom 400 do 600 K, po 18. letu po 1000 do 1600 K mesečno. Vsaka službena pogodba se mora napraviti pismeno. Nastavljenici naj se plačujejo ne le po njihovi kvalifikaciji, temveč tudi po njihovih službenih letih. Za bolniško blagajno kakor tudi davek ima plačevati delodajalec. Vse to je bilo sprejeto en blok. Nato je govoril finančni svetnik g. dr. Rant kot zastopnik pomočnika fin. ministra g. Plavšiča o razčiščenju domače industrije, o zabranjenju uvoza oziroma izvoza za gotove predmete. Posebno je poudarjal, da je pri nas zelo potrebno, da se dinar dvigne in da je zaradi tega program pomočnika ta, da se omeji cirkulacija našega denarja v inozemstvu. Naša trgovska bilanca je zelo pasivna, ker imamo trikrat večji uvoz nego izvoz. Da se pa uvoz zmanjša, bo treba, da se uvoz izdelkov, ki jih imamo sami, absolutno prepove. Omenil je, da izide v teku tega meseca »Pravilnik«, ki bo odgovarjal našim potrebam. Njegova izvajanja so bila zelo instruktivna.

— Zadruga sedlarjev, lermnarjev, torbarjev, bičarjev in ljarjev vozov v Ljubljani naznanja, da se bo preizkušnja vajencev vršila v prvi polovici meseca novembra t. l. Prošnje za oprostitev, opremljene s spričevali o obisku obrtnoadeljalne šole je do 1. novembra t. l. vpsolati zadrugi, na kar se bo vsak prosilec obvestil kdaj in kje se ima podvreči vajeniški preizkušnji. Prošnje so kolka proste.

SODBA MORILCEV RATHENAU.

— Lipsko, 14. okt. Obsodba v procesu Rathenau pred državnim sodiščem je bila proglašena ob 3. popoldne. Obsojeni so bili: Ernst Werner Tschow razdi sodelovanja pri umoru na 15 let težke ječe in 10 letno izgubo časti, Hans Georg Tschow radi sodelovanja in podpiranja na štiri leta in en mesec zopora, Günther radi sodelovanja v zaroti in podpiranja na osem let težke ječe in 10 letno izgubo časti, Salomon in Niedrist radi sodelovanja na pet let težke ječe in petletno izgubo časti, Ilseman, ki je bil oproščen glede sodelovanja in podpiranja, radi prestopka proti odredbi o nošenju orožja na dva meseca zopora; Schütt in Diestl radi podpiranja na dva meseca zopora; Tillesen radi prestopka proti javnemu redu na tri leta ječe; Plaas radi istega prestopka na dve leti ječe. Stroške obravnave nosijo obsojenci. Oproščeni so bili: Warnecke, Steinböck in Voss s povračilom stroškov državnih blagajn. Kazen Schütta in Diestla je prestana s preiskovalnim zaporom.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 17. oktobra 1922.

— **Povratak kraljice Marije.** Kakor javljajo iz Beograda, prispe jutri v spremstvu princa Pavla kraljica Marija iz Bukarešte v Beograd. Kraljica bo prisostvovala svečanostim v Kumanov.

— **Pred občinskimi volitvami.** Sročili so imeli Gosarjevi in Peričevi odločilno posvetovanje glede skupnega nastopa. Kakor nam poročajo, se je med njimi dosegel popoln sporazum. Peričevi socialni demokratje in Gosarjevi katoliški komunisti nastopijo pod eno firmo, ki bo nosila ime »Stranka delavcev«. V konservativnih klerikalnih krogih se je pojavil velik odpor proti Gosarjevi struji, zlasti med obrtniki in duhovniki. Tudi ta struja namerava nastopiti samostojno, dasi so na delu upitni, ki bi radi to preprečili. Kakor smo že omenili, bo najbrže prvi dan za vlaganje kandidatskih listov sobota 20. t. m. Večina strank ima te liste že sestavljene in pričakuje, da se razvije med njimi živahna tekma, katere izmed njih vloži listo kot prva in si s tem pridobi pravico do prve skrinjice. Po dosedanjih pripravah sodeč bodo posege v volitvo borbo te-le stranke in skupitve: 1. »Jugoslovenska zajednica«; 2. »Demokratska stranka«; 3. »Stranka delavcev« (komunisti, Gosarjevi katoliški komunisti in Peričevi socialni demokratje); 4. »Socialistična stranka Jugoslavije« (Bernotovi socialni demokratje) in eventualno 5. SLS, ako se ne posreči zlepit spor med Gosarjevi in konservativno klerikalno strujo.

— **Da bo jasno!** Mladinsko glasilo se na vse načine trudi, da bi naslikalo položaj v Ljubljani drugačen kakor je v resnici. Zato se nam zdi potrebno, da podamo točno sliko dejanskega položaja, ki je nastal v Ljubljani v trenutku, ko je po izključni krivdi vodstva demokratske stranke prešla Ljubljana pod klerikalno komando. Po lanskih občinskih volitvah so v Ljubljani postali v mestni upravi merodajni klerikalci, katerim se je zbog zgrešene taktike demokratskega vodstva JDS posrežilo pridobiti socialne demokrate in narodne socialce za koaliran nastop v občinskem svetu. Na tem razmerju se ni dalo ničesar spremeniti, dokler je bil na upravi stari občinski svet. Čim pa je bil razpuščen ta občinski svet, so se razmere bistveno spremenile in dana je bila možnost za nove kombinacije in grupacije. Napredna javnost je pričakovala, da bo vodstvo JDS skušalo vsaj sedaj popraviti napako, ki jo je zagrešilo lani, ter napelo vse moči, da s pametno politiko izvede sorodno skupino narodnih socialcev iz klerikalnega objema ter s tem onemogoči obnovo lanske usodne koalicije. Toda meseci so potekali, a merodajni krogi v JDS niso storili v tem pogledu prav ničesar. Prepustili so vse golemu naključju in časi, češ da bo že čas vse sam opravil. S to svojo brezbrzičnostjo in malomarnostjo so izpostavili napredno stvar nevarnosti, da se zopet vzpostavi stara koalicija in z njo spravi Ljubljano za delo vrsto let pod klerikalno jarem. Videlč to opasnost, je »starkonservativna struja«, kakor jo je izvolil imenovati dr. Kukovec, stopila v stike z narodnimi socialci ter sondirala, ako bi se ne dal najti temelj, ki bi omogočil sodelovanje obeh skupin pri občinskih volitvah. Ker je bila dobra volja na obeh straneh, je bil ta temelj hitro najden. In kdor ima oči, bo pač videl, da je ta sporazum za Ljubljano in napredno stvar dalekosežne važnosti. S tem sporazumom je izključena obnova lanske usodne koalicije in podana je možnost, neko naravnost gospodarstva, da pride zopet občinska uprava v zanesljivo napredne roke. Ako bi bili v mladinskih krogih trezni, računajoji politiki, ne pa samo lepi strastveni strankarji, bi morali s stališča narodnih interesov pozdraviti z veseljem to kombinacijo, ki so jo vstavili narodni socialci in Ravnikarjeva skupina, ker daje edino ta kombinacija jamstvo, da se omeji klerikalni vpliv v občinski upravi na minimum. Tako je in ni nič drugega. Zahtevati sedaj, da naj Ravnikarjeva struja maršira skupno z mladini, pomenja toliko, kakor tirati narodne socialiste v objem boljševiske Gosarjeve skupine. Ali je to za narodnem interesu, ali je to za Ljubljano koristno? Odgovor je jasn.

— **Pred mobilizacijo nacionalista v Sloveniji.** Po uputstvih iz Beograda, preko poverjenika srednjega odbora Narodne Obrane i predstavnika četniškega udruženja g. Rističa, danes se je održala uža konferenca izmedju Narodne Obrane i Oblasnog Odbora Orjuna za Sloveniju u svrhu priprave za mobilizaciju nacionalista u Sloveniji u obranu državnih interesa. Kako saznajemo, zaključeno je, da se za sutra zove štri sastanak Narodne Obrane i Orjuna, na koji će moći da sudeluje i naša rodoljubna i nacionalna javnost. O zaključku donetog rešenja izvestično sutra opširnije.

— **Promoija.** Očeta Marijana Zlatnikova iz Ljubljane bo v sredo dne 18. t. m. opoldne promoviran v veliki dvorani ljubljanske univerze za doktorja filozofije.

— **Poljski konzulat v Zagrebu.** Posle konzulata Poljske v Zagrebu je prevzel dosedanj tržaški konzulat dr. Silvester Gruska. Podkonzul Z. de Ziemski, ki je dosedaj opravljal konzularne posle v Zagrebu, je odpotoval na dopust na Poljsko.

— **Vladna podpora za naše invalide.** Od 1. januarja do 1. julija t. l. se je potom finančne uprave v Ljubljani izplačalo na podpora invalidom v Sloveniji znesek 2.635.633 dinarjev.

— **Ljubljanski Sokol naznanja žalostno vest,** da je umrl njega zvesti član brat Oton Balzer. Pogreb se vrši v sredo 18. t. m. ob 16. uri s Prui na glavni kolodvor. Članstvo se naproša, da se v čim večjem številu udeleži pogreba po možnosti v kroju. Zbirališče ob 15. pop. pred Narodnim domom. Odhod točno ob pol 16.

— **Opozarjamo na naš podlistek o balkanski vojni,** ki bo služil predavateljem oz. govornikom ob kumanovskih slavnostih kot pregleden uvod v dogodek pred 10 leti. Iz spisa prof. Denisa, ki podaja na kratko razpore svojih dolgoletnih študij o Balkanu, pa dobro razumevamo tudi sedanje dogodek v Makedoniji (vpadi bolgarskih četašev in nova muslimanska pol. organizacija). Mnogo dogodkov, ki se jih sami spominjamo, stopi nam iz tega spisa jasneje pred oči. Sledi še nekaj podlistkov.

— **Zdravnikom in zdravniškim društvu.** Vidova po pokojnem okrožnem zdravniku dr. Gregorcju v Pisu živi v skrajno bednih razmerah s štirimi nedolnimi in nepreskrbljenimi otroci. Prosi tovariše pokonega za pomoč v skrajni bedi. Vsek najmanjši dar se sprejme hvaležno! Darila naj se pošiljajo na naslov: G. dr. Gregorec, Pisu, ulica Vseh svetnikov. Njena prošnja za penzijo in drage prispevke za otroke že tri leta čaka rešitve! Pomagajte!

— **Umetnostno-zgodovinsko društvo** priredi v četrtek dne 19. t. m. ob 15. pop. vodstvo po Narodni galeriji (v Kresli) ki se je poleti preuredila in povečala svoje zbirke. Vodi dr. Izidor Cankar. Vabljeno so člani Umet.-zgodovinskega društva iz Narodne galerije ter prijatelji umetnosti.

— **Vrtarska razstava** bo otvorjena 21. t. m. v jahalnici na Eleweisovi cesti. V polnem teku so dela za to leto prireditve. Prišlo se dovažajo dekorativne rastline in cvetlice, dela se s polno paro, da bo presenečenje tim večje. Vse kar nudi pozni jesenski čas, bo tu razstavljeno. Narava se bo tu pokazala v polnem cvetu še enkrat, predno se da v narode mrzli zimi. Razstava bo odprta od 21. do 25. t. m. nepretrgoma od 8.—18., da bo moglo vsakomur, da si jo ogleda. Vstopnina znaša za osebo pet dinarjev, dijaki in vojaši polovico. Čisti dobiček razstave je namenjen v prid mestnim revežem. Zadnji dan razstave je dovoljen brezplačno šolski mladini, ki poseti razstavo korporativno v spremstvu svojega učitelstva. Rastline in cvetlice bodo cenj. občinstvu ves čas razstave na razpolago. Oddajale se bodo šele koncem razstave. Predprodaja vstopnic se vrši v vseh ljubljanskih cvetličnih trgovinah.

— **Posla in orožniška postaja v Strnišču.** Pišejo nam: »Vsakomur je že znano Strnišče, ki se je zgradilo med vojno za nastanitev raznih vojaških bolnic. Po preobratu je takratna narodna vlada nastanila v teh prevzetih, iz mnogih obsežnih barak obstoječih objektih goriske begunce, ki so se vračali iz Avstrije, kamor so bežali za časa evakuacije Goriske. Po odhodu teh so se kasneje tu nastanili tudi ruski begunci, katerih število je presegalo vedno 1000 ljudi. Samo ob sebi umevno ima taborišče lasten poštni urad z telefonom in brozavom in žandarmerijsko stanico. Sedaj pa ko nameravajo preseliti Ruše nekam na jug, se razširjajo govorice, da je sklenjena stvar, da se postaja opusti in orožniška postaja razpusti ter priklupi Strnišče poštnemu uradu Sv. Lovre na Dravskem polju, odnosno orožniški postaji Cirkovce. Ta sklep se nam zdi neverjeten zaradi tega, ker se je v Strnišču začela razvijati industrija, saj zaposlujejo industrijska podjetja Frana Čučeka ki so komaj v razvoju, okroglo 60 delavcev. Pletarna 60, Mizarstva 40, torej skupno 160—200 delavcev, dočim je v taborišču tudi precejšnje število drugega prebivalstva, ki pa se bo do gotovo še pomnožilo, ko se razvije nova podjetja, ki so šele ustanovljena. Prosimo za to kompetentne oblasti, da pustijo iz narodno-gospodarskih, odnosno varnostnih ozirov te dve državne institucije na dosedanjih mestih, ker je to za razvijajočo se Strnišče življenjskega pomena.

— **Preprečen vrom na Starem trgu.** Nedeljsko deževno vreme je skušal nek podjetni vlomilec izrabiti. Dobro opremljen z najnovejšim modernim vlomilskim orodjem se je spravil na delo. Nekako v opoldanskih urah so začeli prebivalci hiše na Starem trgu, kjer ne nahaja trdka Pakič & Gornik, sumljiv ropot in radi tega oopzorni so šli gledat njega vzrok. Kdo popiše njihovo presenečenje, ko so opazili v kleti moža, ki je težko hropeč s kladi-vom razbijal po stidu. Alarmirana je bila takoj policija, ki je sastržila hišo. Vlomilec pa je najbrže slutil, kaj ga čaka. Bliskovito je pobegnil iz veže, policaji pa za njim. Bil je res slikovit prizor, kako so se po Starem trgu podili. Naravnost atrakcija za kmo. Škoda samo, da je bilo prehitro konec. Ubogi pregažani vlomilec se je spopadnil in padel.

je v ono največjih lužic na Starem trgu. Še predno je mogel iz neprijetne kopehi, so ga že držale krepke pesti policajev in ob njihovem spremstvu je vlomilec nadaljeval svojo pot. Vlomilec je na policiji priznal, da je skušal obiskat trgovino z zlatino Gornik & Pakič. Samo mesto skozi vrata je iskal pot skozi klet. Piše se menda Palavonc in je rodod Čeh. Za vlonne pa je tehnično boljše izvežban, kakor domači vlomilci. Tudi po načinu vlonne se mu vidi, da ima za seboj internacionalno šolo.

— **Zdravstveno stanje mesta Ljubljane.** Zdravstveni izkaz mesta Ljubljane izkazuje v času od 8. do 14. oktobra tole statistiko: Umrlo je 18 oseb, moškega in 8 ženskega spola med umrlimi osem tujcev. Smrti vzroki: jetika 3, možganska kap 2,

srčna hiba 1, rak 3, drugi naravni smrti vzroki 9. Med tem časom se je rodilo 18 otrok, 10 moškega in 8 ženskega spola, med njimi 3 mrtvorjeni. Naznanjene nalezljive bolezni: davica dva slučaja in 1 slučaj trebušni legar.

— **Zanimiva statistika v zdravstvenem izkazu Ljubljane.** Kakor je razvidno iz zdravstvenega izkaza, se je pretekli teden rodilo 18 otrok in umrlo tudi 18 oseb. Umrlo je 10 ljudi moškega spola in 8 ženskega spola in istotako se je rodilo 10 otrok moškega in 8 ženskega spola.

— **Kino Tivoli.** Samo še dva dneva se predvaja zanimiva kriminalna drama »Zločin na dvorcu braka«. Drama je celo igrdo konca zagonetna. Os cele igre se sče okoli skrivnostnega umora, ki se pojasi šele na koncu drame. Vsekakor je vredno, da si film vsakdo ogleda. Sodeluje prvovrsten orkester.

Najnovejša poročila.

NOTRANJEPOLITIČNA SITUACIJA. — **DOLGOTRAJNA KRIZA.**

— **Beograd, 17. oktobra.** (Izv.) Notranja politična situacija je postala v gotovem oziru še kompliciranejša, ker se je začel boj za mesto bodočega predsednika narodne skupščine. V tej smeri so začeli radikalci akcijo, da se dosedanj predsednik dr. Ivan Ribar več ne izvoli za predsednika narodne skupščine.

V parlamentu je postalo zadnje dneve zelo živahno življenje. Prišlo je že mnogo narodnih poslancev. Zanimivo je, da namerava Jugoslovenski klub pri volitvah predsedništva glasovati za dr. Ivana Ribarja. Posl. Barić je včeraj obiskal predsednika demokratskega parlamentarnega kluba Ljubo Davidovića ter mu med drugim po daljši konferenci izjavil, da bo Jugoslovenski klub glasoval za dr. Ivana Ribarja.

Kralj Aleksander je podpisal ukaz, s katerim se zaključuje sedanje zasedanje narodne skupščine in ukaz, s katerim se odpravlja nanovo jesensko zasedanje, kakor to predpisuje ustava. Dne 20. t. m. bo otvorjeno novo zasedanje in narodna skupščina ima dolžnost, da na tej seji izvoli novo predsedništvo narodne skupščine.

Kakor je bilo že omenjeno, so nastale nove težkoče glede izvolitve predsedništva. Splošno naglašajo, da radikalci ne bodo hoteli glasovati za dr. Ribarja. Tekom včerajšnjega dneva so imeli posamni radikalni voditelji posvetovanja. V glavnem je šlo za volitve v predsedništvo narodne skupščine. Tudi predsednik demokratske stranke Ljubo Davidović je sklical za 19. t. m. plenarno sejo demokratskega parlamentarnega kluba, na kateri se ima določiti kandidatura predsednika skupščine.

Po vseh okolištinah je jasno, da bo sedanja vlada skušala se vzdržati vsaj do konca t. l. Da ni podana demisijska, so glavni vzroki v tem, ker hoče vlada krizo zavleči preko važnih in velikih slavnosti, ki se vrše povodom proslave demokratske velike osvobodilne bitke pri Kumanovem.

AKCIJA NACIONALNIH ORGANIZACIJ.

— **Beograd, 17. okt.** (Izv.) Zastopniki nacionalnih organizacij so včeraj bili pri ministru notranjih zadev ter mu objavili sklep glede akcije v Dalmaciji in na Sušaku. Minister notranjih zadev Kostja Timotijević je vzel sklep na znanje, a obenem kategorično izjavil, da ima država dovolj moči, da varuje svoj ugled in da se upre vsakim poskusom, ki bi bili naperjeni proti časti in ugledu države.

VPRAŠANJE VOLITVE NOVEGA PREDSEDNIKA NARODNE SKUPŠČINE.

— **Beograd, 17. oktobra.** (Izv.) Član jugoslovenskega kluba posl. Barić je včeraj obiskal predsednika demokratskega parlamentarnega kluba Ljubo Davidovića. Med obema politikoma se je razvil daljši razgovor. V glavnem je šlo za volitve novega predsednika narodne skupščine. V svojem in v imenu svojega kluba je izjavil Barić, da je za kandidaturo dosedanjega predsednika, dr. Ivana Ribarja.

SPORAZUM Z ITALIJO.

— **Beograd, 17. oktobra.** (Izv.) Italijanski poslovni odpravnik Sumonte in italijanski konzul v Šibeniku sta včeraj delj časa konferirala v ministruvanju zunanjih zadev. Konferenca se je tikala nekaterih podrobnosti sporazuma, predvsem pa načrta izpraznitve tretje dalmatinske cone.

TRGOVINSKA POGODBA S POLJSKO.

— **Varšava, 16. okt.** (Izv.) Danes so se pričela podrobna pogajanja med delegati kraljevine SHS in Poljske glede zaključitve pogodbe med obema državama.

KRONANJE ROMUNSKEGA KRALJA FERDINANDA.

— **Bukarešta, 16. oktobra.** (Izv.) V Albi Juliji je bilo dne 15. t. m. izvršeno svečano kronanje romunskega kralja Ferdinanda. Po kronanju so de-

se doseže s fašisti sporazum glede volitev, je mogel Giolittijev kabinet s številno udeležbo fašistov. Ne gre toliko za to, kake naj bodo smernice bodoče italijanske politike, v glavnem gre za to, da se napravi v vladi potrebni red in v tem pogledu se smatra Giolittija za edino sposobnega moža. Mnogi menijo, da zadostuje postaviti njega v ospredje, da bo narasel respekt na pram državi v širokih italijanskih masah. Drugi pa naglašajo njegove državniške sposobnosti in iščejo potom teh izhoda iz sedanjega nevzdržnega položaja.

IZPRAZNITEV TRAKIJE.

— **Pariz, 16. okt.** (Izv.) Kakor javljajo listi, se pojavljajo velike težkoče pri izpraznitvi Trakije od strani Grkov. Po določenem programu imajo Grki izprazniti Trakijo in sicer cono okoli Haraskeja od 15. do 20., cono Marle-Rodosto od 20. do 25. in cono okoli Jedrenja od 25. do 30. Ker so slabe železniške zveze in ker je sploh v Trakiji železniški promet v najslabšem stanju, se pojavljajo velike težkoče, ki jih Grška ne more premagati. Okoli 200.000 Grkov in drugih beguncev čaka na odhod.

ODSTOP KRASINA.

— **Pariz, 15. okt.** (Izv.) Kakor javljajo »Agence Havas« iz Rige, je komisar Krasin podal demisijo, ker mu sovjeti niso odobrili znane trgovinske pogodbe z Rrquardtom.

VELIKI NEREDI V TRAKIJI.

— **Pariz, 16. okt.** (Izv.) Kakor javlja »Chicago Tribune« iz Carigrada, vladajo v Trakiji veliki neredi. Grki imajo v Karagazi močno artilerijo. V Jedrenju in po drugih krajih so začeli Turki pobijati kristjane.

Borzna poročila.

KRONA NOTIRA V CURIJU 235

— **Zagreb 17. oktobra** (Izvir.) Zaključek Devize: Curih 11.625, 11725, Pariz 4.735, 4.785, London 277, 282, Berlin 2.14, 2.44 Dunaj 60.839, 60.889, Praga 213.50, 216.50, Trst 2.70, 2.74, Newyork 62.50, 63.50, Budimpešta 2.42, 2.72, Valute: dolar 61.50, 62.50, lira 2.66, 2.70, čuška krona 211.50, 214.50, marka 2.25, —.

— **Curih 17. oktobra.** (Izvirno.) Današnja Predborza: Zagreb 2.35, Berlin 0.19, Praga 18.—, Dunaj 0.0072, Budimpešta 0.21, Milan 22.75, London 24.—, Pariz 40.75, Newyork 5.415.

— **Curih, 16. oktobra.** (Direktno) Zagreb 2.3001, Berlin 0.1899, Milan 22.649, Praga 18.09, London 24.029, Newyork 5.4101, Pariz 40.749.

— **Trst 16. oktobra.** Beograd 37.40, Berlin 1.05, Milan 12.7, London 134, Newyork 30, Pariz 237, Curih 555.

— **Berlin 16. oktobra.** Beograd 4700, Milan 12.050, Praga 9650, London 12775, Newyork 2880, Curih 53.200.

Turistika in Sport.

— **Zimskosportni odsek S. R. Hrtije** sklicuje v sredo 18. t. m. sestanek ob 20. uri v restavraciji »Novi svet«. Radi ugodnosti glede skupne nabave opreme in razgovorov o programu za prihodnjo sezono je dolžnost vsakega člana, da se sestanaka zanesljivo udeleži. Člani drugih odsekov, kluba, ki nameravajo gojiti zimski sport, novi člani in naraščaj dobrodošli.

Poizvedbe.

— **Izgubila se je rjava usnjata denarnica** na potovanju z železnico iz Škofje Loke v Ljubljano z vsoto 800.—900 Din in raznimi dokumenti glasečih se na Geza Wollner, Čakovac. Najditelj dobi večjo nagrado proti oddaji pri portirju hotela Union v Ljubljani.

— **Našla se je denarnica** v bližini sodnije z denarjem in enim listkom. — Dobl se v Novem Vodmatu št. 25.

— **Pretekli teden se je našla večja svota denarja.** Lastnik naj se oglasi pri g. Ivanu Lapaine, Novi Vodmat. (Tovarna kem. izdelkov.)

Glavni urednik:

RASTO PUSTOSLEMŠEK

Odgovorni urednik:

Valentin Kopitar.

Zahvala.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so našega nepozabnega pokojnika, gospoda

Pavleta

tolažili in posečali ob boleznih ter ga spremili na njegovi zadnji poti, izrekamo najpriskrnejšo zahvalo.

Posebno se zahvaljujemo gospodom pevcem za petje in članom gasilskega društva za obilno udeležbo. Kakor tudi vsem za obilne izraze iskrenega sočutja.

Pojljano nad Škofjelo, 17. oktobra 1922.

Zahajota rodbina Klobovca.

Dobi se po vseh boljših trgovinah z usnjem ter na veliko pri:

Berson-Kaučuk d. d., Zagreb, Wilsonov trg št. 7.

Lepa stavbna parcela.

Na Mirju se prodaja stavbna parcela v obsegu 625 m². Leži ob glavnem kanalu in na vogalu dveh ulic. Naslov pove upr. Slov. Naroda. 8821

Iščem prazno sobo

za stanovanje z električno lučjo v središčnem mestu, po možnosti blizu Juž. kolodvoru. Zentner, trdnika Grom, hotel Strukelj.

Jabolka, orehe in drugo sadje
Kupuje na debelo J. Čuk, Zagreb, Krajiška 12.

Lepa stavbna parcela
pod Tivolijem se ugodno prodaja. Vprašati pri lastniku Iv. Frelihu, Vrhovčeva ulica 9-1. 8823

Pohištvo
za spalno, jedilno sobo in kuhinjo, omare se proti nizki najemini odda takoj v najem samo solidni stranki. Ponudbe do srede popoldne pod šifro „Tako 8828“ na upravo Sl. Nar. 8828

Trboveljska premogokopna družba
kupi za takojšnjo dobavo:
60 m³ 20 mm, 60 m³ 25 mm, 80 m³ 30 mm, 100 m³ 40 mm, 100³ 50 mm močnih smrekovih desk. Cenj. pismene ponudbe tudi za delne dobave se prosil na naslov: TRBOVELJSKA PREMOGOKOPNA DRUŽBA Ljubljana. 8805

Inserirajte v Slov. Narod.

Nabavka.

Glavno Sanitetsko Slagališče u Zemunu izvršuje nabavku putem ofertalne licitacije niže označenih dana sledeći materijal i stvari.

14. Novembra tek. god.
Lekarije, kemikalije, droge i eterične ještine.
18. Novembra tek. god.
Digalon, extracta, kapsule želatinske, oblande, droge domaće, hlorni kreč.
24. Novembra tek. god.
Ještini masni i suvi; sapunu: kalijev, medicinski i kokosov; lizol.
27. Novembra tek. god.
Razne ampule za podkožnu injekciju i lekarije u pastilama (tablete).
29. Novembra tek. god.
Apotekarski pribor (vage, ravnala, menzure i dr.); stakla za kapanje.
2. Decembra tek. god.
Kartonaža (kutije, šuberi i signature); drvene i limene kutije; medicinska stakla.
8. Decembra tek. god.
Zavojni materijal (brunsve vate, juta prečišćena, leuko flaster i kanap tanak).
6. Decembra tek. god.
Hirurški, veterinarski i zubarski instrumenti i zubarski materijal.
9. Decembra tek. god.
Gumene stvari i spravo bolničko lekarsko.
11. Decembra tek. god.
Bolničko posudje i posteljni sudovi, emajlirani i stakleni.
13. Decembra tek. god.
Gvozdeni umivaonici, primus lampe sa i više brenera; kuhinjski pribor (noževi, viljuške, satare i mašine za meso).
15. Decembra tek. god.
Posteljne stvari (vunena čebad, slamarice i jastuci kudeljni).
18. Decembra tek. god.

Utege (za herniju).
Rok isporuka pojedinih materijala je od 3—5 meseci, računajući od dana odobrenja, a predaja franko slagališče u Zemunu.
Licitacija izvršuje se označenih dana u kancelariji ove uprave. Kaucija je 5% za naše, a 10% za strane podanike, koja se polaže do 10 časova, a ponude primaju se do 11 časova gore označenih dana. Ponuda (ofert) snabdeven taksonom markom od 20 Dinara predaje se u zapečaćenom kovertu. Cena, da je označena za svaki artikl cifrom i slovima u dinarskoj moneti. Ponude docijele podnete i bez kaucije neće se uzimati u postupak.
Uslovi, mustra i detaljni spiskovi potrebnoga materijala mogu se videti svakoga dana od 8—12 časova u kancelariji ove uprave. Zainteresovanim licima (van Beograda) na njihov zahtjev slaće se detaljni spiskovi materijala, za koji se dotični bude interesovao uz plaćenu poštarinu.
Broj 2948 iz Kancelarije Uprave Glavnoga Sanitetskoga Slagališta 28. Septembra 1922. god. u Zemunu. 8793

Proda se

srednje velika pletena otroška košarica. Naslov pove uprava Slov. Nar. 8784

Proda se

večja množina hranih sodov od 7—36 hl. Naslov pove upr. Slov. Nar. 8811

Odda se

prazna soba

z uporabo kuhinje boljši starejši gospo. Ponudbe pod „Snažna 8782“ na upravo Slov. Naroda. 8782

Proda se

še dobro okranjen avto Saurer 3 do 4 tonski, ravno iz generalne poprave. Naslov pove upr. Slov. Naroda. 8795

Žaket

skoro nov, za visoko vitko postavu, se prodaja. Vpraša se v Josefínu, soba št. 5

Mesečno sobo

event. s hrano išče mlad železniški uradnik. — Ponudbe pod „Soliden 8802“ na upravo Slov. Naroda. 8802

Mlad gospod

išče stanovanje z dobro domačo hrano. Ponudbe pod „Domača hrana 8816“ na upravo Slov. Naroda.

Kupi se

nov ali dobro ohranjen pisalni stroj. Ponudbe na Ražem & Co., Ljubljana, Zabajak 3. 8800

Iščem službe

izterjevalca ali blagajnika, eventualno sprejematelja službo potnika — Vešč slov., Ital. in nem. jezika. Ponudbe pod „Primorec 23—8781“ na upravo Slov. Naroda. 8781

Akordno zidarsko partijo

za večjo stavbo v Ljubljani išče za takojšnje gradnje podjetje. Zglasti se je v pisarni, Tabor 2.

Veliko skladišče

in še drugi prostori se dajo v najem. Linhartova ulica 28.

Trgovski pomočnik

star 23 let, dobro izvežban v manufakturni in modni trgovini, želi premeniti službo iz Ljubljane tudi na deželo. Ponudbe pod „Pomočnik 33—8826“ na upravo Slov. Naroda. 8826

Odda se soba

z električno razsvetljavo in posebnim vodom z vso oskrbo. Naslov pove upr. Slov. Naroda. 8-1

Proda se

trgovska hiša z gostilno, trgovino z meš. blaga, žanjarno, trafiko, hlevi, z zemljiščem. Natančneša pojasnila pri Franc Puc, Kongresni trg 7-III od 11—2 ure pop. 8788

Kupim drva

bukova, več vagonov, 1 m dolga, brez okrogline in grč, debela in teža polena, zimska sečnja 1921. Pismene ponudbe pod „Drva 8827“ na upravo Sl. Naroda. 8827

Zdravnikom z domačo lekarno.

Asist. pharm. sprejema v taksiranje recepte bolniških blagaj. — Vprašati pri Hudovernik, Zabajak 7, Ljubljana.

Službe išče

29leten gospod, deloma trgovsko nabavljen, z manjšo prakso, več nekoliko knjigovodstva in strojepisja, dober računar, vreden dela-vec ter ima priljen nastop napram strankam. Reflektira na primerno mestoto ali na deželi. Ponudbe pod „Trgovski namestnik 8804“ na upravo Slov. Naroda. 8804

Posojilnica v Radovljici

registrirana zadruga z om. poročtvom naznanja da se bo vršil v sredo, dne 23. oktobra 1922 ob 15. uri redni letni občni zbor

za 21. upravno leto 1921. s sledečim dnevnim redom:

1. Potrjevanje letnega računa za leto 1921 in sklepanje radi razdelitve čistega dobička.
2. Čitanje revizijskega poročila in sklepanje vsled istega.
3. Prejema pravil.
4. Volitev načelnika.
5. Volitev nadzorstva.
6. Skladnost.

Ravnateljstvo.

Na stanovanje in hrano

se sprejme gospodična. — Naslov pove uprava Slov. Naroda. 8790

Kdor me sprejme kot pisarniško moč

dobi veliko sobo v središčnem mestu, prost vohod. Ponudbe pod „Pisarna 8749“ na upravo Slov. Naroda. 8749

Državni vpokojenec

trgovsko izobražen, gre brezplačno za pomočnika v kakšno trgovino samo za hrano in stanovanje. Pismene ponudbe pod „Upokojenec“, poštno ležeče Ljubljana, glavna pošta. 8789

Išče se stanovanje

2—3 sob s kuhinjo in pritliklami. Plača se lahko par let naprej. Ponudbe pod „Soliden trgovec 8750“ na upravo Slov. Naroda. 8750

Prodajalka

tudi nemškega jezika večja, ki ima veselje do knjigovodstva, se sprejme pri (vrdki) M. BERDAJS, Maribor. Hrana in stanovanje v hiši. 8767

Trgovska satrudnica

boljša moč, izvežbana v šivanju, manufakturi, galanteriji ter špeceriji, želi mesto v boljši trgovini. Prevzame tudi mesto blagajničarke. Ponudbe pod „Zanesljivost 8741“ na upravo Slovenskega Naroda. 8741

Odda se

manjša prazna ali meblirana soba. Ponudbe pod „Soba 1/8748“ na upravo Slov. Naroda. 8748

1,000.000 K

se inventira v dobrodoče tehniško podjetje. Praktično sodelovanje pogoj. Ponudbe pod „V. V. 1899/8735“ na upravo Slov. Naroda. 8735

Iščem

mesto hišnika, eventualno bi bil obenem tudi skladiščni delavec ali kočijaž v mestu ali blizu Ljubljane. Naslov pove uprava Slov. Naroda. 8723

Meblovano sobo

v središčnem mestu išče zakonska. Plačala mesečno 500 Din. Ponudbe pod „Sredina 8746“ na upravo Slov. Nar. 8746

Meblovano sobo

s posebnim vodom išče se takoj ali rožneje obratovodja, samec, 30 let star, soliden, ki je vajen ceno nabaviti drva, po možnosti v severnem delu mesta, v bližini južnega ali državnega kolodvoru. Ponudbe pod „Preskrta div 8754“ na upravo Slov. Naroda. 8754

Ženitna ponudba!

Elektrikar v starosti 27 let, z dobro in stalno službo, se želi seznaniti z gospodično od 18 do 25 let. Imenovana naj bi imela v-aj pohištvo. Vdove brez otrok niso izključene. — Ponudbe pod „S čen zakon 8785“ na upravo Slov. Naroda. 8785

Pozor! Pozor!

Naznanjam cenj. občinstvu v mestu in na deželi, da radi pomankanja prostora oddam kratkem vse

originalne plošče --

(fotografične negative). Stranke, atere so se dale slikati v letih 1918 do 1918 v mojem ateljeu, opozarjam, da vsak posameznik, kdor se tekom 14 dni zgasi v mojem ateljeu, lahko dobi svojo orig. fotogr. ploščo, proti mali odškodnini. Pošiljam tudi po pošti; zadostuje ime in priimek (in leto), na kate o je bil naročnik svojčasno vknjižen.

Fotogr. atelier „Viktor“, — LJUBLJANA — Beethovnova ulica št. 6.

Mlinar in žagar

dobro izurjen v obeh strokah, išče službe za takoj ali pozneje. Ponudbe pod „Zanesljiv 8763“ na upravo Slovensk. Naroda. 8703

Posojilo 250.000 din.

ali manj na dobre obresti išče protokolarirana trdnika na kraji ali daljši rok proti vknjižbi na prvo mesto nekretnin, reprezentativnih minimalno vrednost dinarjev 800.000. Ponudbe na odvetnika dr. Vladoje Gjuriš, Zagreb, Kukovičeva ulica 18. 8765

+

Oznamujemo v hlboké žalosti, že náš nezapomenutelný manžel, brat atd. pan

Oton Balzer

Fiditel České průmyslové banky v Lublani
dne 16. října t. r. v 1 hod u noci po krátké, trapné nemoci klidně zesnul.
Pohřeb se koná z domu smutku „Na Prulach“ dne 18. října ve 4. hod. odp. na hřbitov k Sv. Křížu.

V LUBLANI, dne 16. října 1922.

Anča Balzerova
choť.

Za ostatní přibuzenstvo:

Jaroslav Balzer
rada nejvyššího soudu v Brně
bratr.

+

V globoké žalosti naznanjamo, da je naš nepozabni soprog, brat itd., gospod

Oton Balzer

ravnatelj Češke industrijske banke

dne 16. oktobra t. l. ob 1. uri ponoči po kratki, trpljenja polni bolezni mirno preminul.
Pogreb dragoga pokojnika se bo vršil dne 18. oktobra t. l. ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti „Na Prulah“ (prisploje Češke industrijske banke) na pokopališče k Sv. Križu.

V LJUBLJANI, dne 16. oktobra 1922.

Anča Balzerova
soproga.

Za ostale sorodnike:

Jaroslav Balzer
svetnik najvišjega sodišča v Brnu,
brat.

Česka obec v Ljubljani oznamuje smutnou zvěst', že člen obce, pan

Oton Balzer

fiditel české průmyslové banky

dne 16. října v 1 hod. v noci po krátké, trapné nemoci klidně zesnul.

Pohřeb se koná z domu smutku „Na Prulah“ dne 18. října ve 4 hod. odp. na hřbitov k sv. Křížu.

V Lublani, dne 16. října 1922.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo vporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo vporabo, kovaški premog, črni premog in jajčne brikele.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Miklošičeva c. 15/II.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo,

LJUBLJANA, Prežernova ulica šte. 50, v lastnem poslopiu.

Brzjavke: Kredit Ljubljana.

Telefon šte. 40, 457 in št. 548.

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, pred-ujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic in kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd.

Proda se stroj za izdelovanje sodavice

s polnilcem za sifon in pokalico znamke Pechtler, model I. b, v dobrem stanju, za 5000 D. Istotam se prodaja KOLESEL za 2500 D in močan VOZ NA PERESIH z lestvami za 3000 D. — Emil Moré, sodavilcar, Ljubljana, Martijeva c. 11.

Mobilizacija bosih!

Pred nakupom si oglejte mojo veliko zalogo finega boksa (rjav, črn), chevreta (rdeč, črn), chevra, chevrolaka in vse druge vrste usnja, lepo izbiri telefin, pitlingov in prvovrstnih, močnih podplatov, več vrst težkih in lahkih. **Cena najnižja!** Državno uradništvu in delavstvu tobačne tovarne znaten popust. **Ne zamudite ugodne prilike!** Se priporoča

AVG. ŠKOF trg. z usnjem, Pred Igriščem 1.

Traže se interesi za licence sledečih jugoslovenskih patentov:

- Br. 571 od 17. juna 1922. na: Postupak i uredjenje za vučenje i taljenje stakla.
- Br. 457 od 8. aprila 1922. na: Uredjenje za proizvodnju šupljih staklenih tjelesa sa izdizanjem iz rastaljene mase pod istovremenim upuhanjem vazduha.
- Br. 463 od 8. aprila 1922. na: Peč za grijanje posuda za vučenje stakla.
- Br. 544 od 20. maja 1922. na: Sprava za izdizanje sa zaštitnim zaslonom za spojno mjesto hvatača sa staklenim cilindrom.
- Br. 464 od 8. aprila 1922. na: Peč za rastaljenje ostanaka stakla iz nagibljivih lonaca za staklo.
- Br. 458 od 8. aprila 1922. na: Naprava za vučenje staklenih cilindera iz rastopljene mase.
- Br. 507 od 5. maja 1922. na: Uredjenje za praviljanje šupljih staklenih tijela, naročito staklenih valjaka pomoću izdizanja iz rastaljene mase.
- Br. 455 od 8. aprila 1922. na: Postupak i uredjenje za oduzimanje staklene mase iz peči za taljenje stakla.
- Br. 585 od 23. juna 1922. na: Gumirni prsten za otvore oduzimanja na pečima za taljenje stakla.
- Br. 460 od 8. aprila 1922. na: Postupak za proizvodnju staklenih tijela pomoću izdizanja iz rastopljene mase.
- Br. 461 od 8. aprila 1922. na: Podupirajuće uredjenje za staklene cilindre za vreme kidanja.
- Br. 462 od 8. aprila 1922. na: Naprava za odlaganje staklenih cilindera i sl.
- Br. 409 od 25. marta 1922. na: Postupak za proizvodnju staklenih tijela pomoću izdizanja iz rastopljene mase.
- Br. 459 od 8. aprila 1922. na: Uredjenje za otkidanje kapa od staklenih valjaka.

Ponude na »Patent-Staklo« na Administraciju lista.

Radi preuredbe obrata prodam

popolnoma nov, kompletan **benečanski jarem**

(žago) za krlje, 100 mm na 1 do 6 pil

VIKTOR GRASER
lesna industrija, Ruše

Kočija

skoraj popolnoma nova, se ugodno prodaja. Vprašati pri Alojziju Hotkov. Zuzembeku. 8086

Proda se

bencinov motor 6 HP za žaganje drv. Naslov pove upr. Slov. Naroda. 8812

Proda se

nov planino.

Naslov pove upr. Slov. Nar. 8815

Enonadstropna hiša

z 9 stanovanji na Selu, se prodaja. Vpraša v Vodmatski ulici 4/a, Moser pri Ljubljani. 8627

Kupijo se

surove polhove kože. Ponudbe pod »Polh 8777« na upravo Slov. Naroda. 8777

Pletilni stroj

št. 10 za nogavice se prodaja. Ogleda se lahko od 5.—6. — Naslov pove upr. Slov. Naroda. 8780

Prostor

ki se z manjšim stroškom predela v skladišča, obrtno podjetje ali avtogaraže, s stanovanjem, se ugodno odda. Naslov pove upr. Slov. Nar. 8710

Zamenjava lokalov!

Dam lokale v Sp. Šiški pri kolodvoru za enake v mestu. Ponudbe pod »Zamena 8728« na upr. Slov. Naroda.

Proda se

bukov gozd

v obsegu 200 oralov, kjer bo od 5000 do 10.000 sežnjav drv. Več pove Jakob Šuštar, posestnik v Jutiliču pri Kamniku. 8737

Proda se posestvo

13 oralov, z vodno močjo 45 HP, s sadnim vrtom, njivo, pašniki, majhnim gozdom, stavbeno parcelo, v lhanu pri Domžalah. Pripravno za industrijska ali večja obrtna podjetja. Ponudbe pod »Vodna moč« na anonimno družbo Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg 3. 8706

SVILA

modni nakit, vse potrebščine za šivilje in krojače

naiceneje pri:

A. ŠINKOVIC nasl. K. Soss

Ljubljana, Mestni trg 19.

ADRIA TEA
NAJBOLJI

DOBI SE
POVSOD

GLAVNA
ZALOGA

F. ŠIBENIK - LJUBLJANA

Največja izbira različnih pletenin, m. jic, nogavic

in rokavic pri tvrdki

A. B. E. Skaberné Ljubljana Mestni trg 10

Suhe gobe in kumano

kupuje

Sever & Komp.,

Ljubljana, Welkova ulica 12.

Trstje

(Strukture za strope izdeluim z naj modernimi stroji in iz najboljšega materiala ter dobavljam v vsaki množini po najnižji ceni.

Jos. R. Puh,

Ljubljana, Graška ulica 22

TELEFON ST. 513. 5965

Trgovci, konsumna društva

se opozarjajo, da se pri nakupu sira obrnejo na tvrdko Albin Turk, Ljubljana, Prežernova ulica 43, katera ima ementalški, holandski in polementalški sir vedno v zalogi po najnižjih cenah. 8706

Vila naprodaj

dograjena v letu 1922, z zdravim, solnčnim lego v Ljubljani, obstoječa iz 5 sob s kuhinjo, pralnico, kopeljo in dr. priklj. klizmi, z elektr. razsvetlavo in centralno kurjavo, prsta takoj. Informacije pri upr. Slov. Naroda. 8564

Radi posebnih razmer prodam velike enonadstropne hiše

v Ljubljani, v zdravem in lepem kraju, 10 minut od prste, z več lepimi stanovanji, vrtom itd. — Kupcu odstopam s 1. januarjem 1923 stanovanje s 4 sobami in priklj. klizmi. Pismene ponudbe pod »Zelo ugodno 8696« na upr. Slov. Naroda. 8696

Avtomobile kolesa, motorje pnevmatiko vseh vrst olje - bencin

in druge potrebščine ima vedno v zalogi F. Florjančič Ljubljana.

Jadranska banka - Beograd.

Delniška glavnica: Din 60.000.000.-

Rezerva: Din 30.000.000.-

Podružnice:

Bled, Caviat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Maribor, Metor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb.

Amerikanski oddelek.

Naslov za brzjavne: Jadranska.

Afilirani zavodi:

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar.

Frank Sakser State Bank, Cortlandt Street 82, New-York City.

Banco Yugoslavo de Chile, Valparaiso, Antefogasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Ustanovljena 1900.

Delniška glavnica in rezervni zakladi cca K 150.000.000.—.

Čekovni račun: št. 10.509.

Brzjavni naslov: Banka Ljubljana. Tel. št. 261 in 413.

Se priporoča za vse vrste stroške spadatajše posle.

Obrestuje vloge najugodnejše.

Prodaja srečke razredne loterije.

Podružnice:

Bratovo, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.